Kurucusu : *Salim ŞENGİL*
Sahibi ve
Sorumlu yönetmen : *N. Şengil*
Kuruluşu : 1947
TEMMUZ 1972
SAYI : 93 - CİLT : 24
Sayısı : 5 Lira

DOST

SANATSIZ KALAN BİR ULUSUN HAYAT DAMARLARINDAN BİRİ KOPMUŞ DEMEKTİR - ATATÜRK

KÜLTÜR VE PROPAGANDA

dost

Geçirdiğimiz ay içinde Çukurova büyük bir temel atma törenine tanık oldu. Milyarlık işler arasında adı duyulmuş bir kuruluş, Çukurova'yı bir kültür merkezine kavuşturacaktı.

Önce bütün gazetelere kocaman kocaman zarflar geldi. Zarflardan çıkan özel baskılı bültenlerde aynen şu yazılar vardı.

"... Hükûmet projesini hazırlatmış, ihalesini yapamamıştı..."

Bültenin ilk sayfasının birinci cümlesi buydu..

Sonra işin ayrıntılarını öğreniyorduk. Dört yılda yirmi milyon liralık bir yatırım yapılacak ve Çukurova'da bir kültür merkezi kurulacaktı. Çünkü; "... hükûmet projesini hazırlatmış, ihalesini yapamamıştı..."

Özel sektörün az da olsa zaman zaman kültür alanlarına yönelik davranışlarına tanık oluruz. Hele bazı bankaların kültür adına açtıkları sanat galerileri bunların tipik örnekleridir.

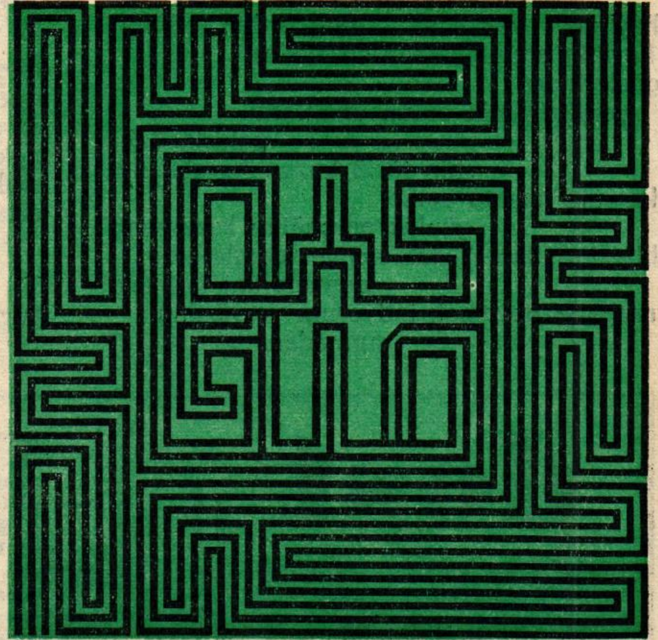
Özel sektörün kendine özgü bir yaşam felsefesi vardır. Dünyanın her yerinde üç aşağı beş yukarı ayni bakış açısı içinden sanat ve kültürü izler özel sektör. Bu kültür tutucudur, geriye dönüktür. Evet, bu tutum ve davranış yalnız ülkemizdeki özel sektöre özgü değildir. Tarihin içinden çıkıp gelmiştir, eşyanın tabiatı gibi bir şeydir bu. Yine tarihi bir perspektif içinden seyredersek olanları, yarına açılan sanat ve kültür atılımlarına karşı özel sektör daima tutuk ve korkak kalmıştır. İşte, Ankara'da, İstanbul'da çeşitli bankalarca açılan sanat galerilerinin çalışmaları meydandadır. Akbank'ın kitap yayınları, bunların en belirgin örneklerini verir.

Ne bu sanat galerilerinde; ne de herhangi bir bankanın kültür yayınında (?) yarınlara seslenen, yarınlara pencereler açan bir kültür ve sanat olayına, yayınına tanık olunamaz. Hatta adları sanat ve kültürün koruyucu meleğine çıkmış bu kuruluşlar; gerçekten sanat, gerçekten kültür dergisi oldukları bilindiği için bazı dergilere reklâm bile vermezler; verilmesine de engel olmaya çalışırlar. Hergün, propagandaları için meydanlarda davullar zurnalar çaldıran, etek dolusu paralar harcayan bu kuruluşların acaba kaç sanat dergisine, kaçar tane abone olduklarını merak eden çıkar mı? Böyle meraklılar varsa, varacakları sonuç sıfırdır.

Böyle olunca, bu konularda devlete düşen görevlerin daha da büyük olması gerekir. bugün yapılan bir hayır işini basına sunarken daha ilk cümlesinde "..Hükûmet projelerini hazırlatmış, ihalesini yapamamıştı.. Türkiye Üçüncü Opera binasına Türk Eğitim Vakfının aracılığı ile Adana da kavuşuyor. Yirmi milyon liraya malolacak Hacı Ömer Sabancı Kültür Merkezinin temelleri bugün Adana'da atılıyor.." diye başlarsa, bu kültür çabası buram buram ticarî propaganda kokar...

Yapsın özel sektör de bir şeyler, kendince, kendi çapınca... Ama devletin kesesine el devletin çabalarına dil uzatmadan...

Artık bilinen bir gerçek var ki, ortada, bu sosyo-ekonomik ortamda kültür ve sanat alanlarında devlete düşen görevler daha da büyük olacaktır..

(Yazısı 18. sayfada)

Sert adım geçiyor günler
dostlar bu anılar niye
hayatı ezbere bilen babam
sevgiyi
gökyüzünü bitiremeyen anam
hayat eksperleri
kekre çay
sevgili alkol
pazularıma doldurdum yine
bir doğu katarındaki
o ıssız yüzlü
kıraç vanlıyı
mert ırmağını
rast sofralarını
acının ve umudun ustalığını
göğünüzü
çekilmez yüreklerinizi

Pazartesi bugün
sert adım geçiyor
haylidir karımdan dergilerden uzağım
haylidir arşınlamadım sözcükleri
gözlerinde
yeryüzündeki bütün umutların
palazlandığı
bin türlü kuşun havalandığı
karımla hayata açılıp
günlük gerçeğimi kazanmak
bilekleri kars kadar sağlam dostlarımla
pençelerimi ısıtmak
rengime boyamak istiyorum yeryüzünü
durmadan

kargışlamak
halk cambazının erozyona uğramış yüzünü
kargışlamak
yaşanası hayatın temellerine kundak sokanları

Dayanılmaz bir sancı var şuramda
azığımda acı yığılmş nice keder kırkılmış sevinçler
ve sarp çığlıklar

İşte güz
İşte göğüne yıllarca uzandığım toprak
sarsıla sarsıla kanıyor
sektirmeden geçtiğim şafak
mahmur gözlü kasaba
artan
soluk soluğa biriken bir şeyler var
yanıbaşımızda

Pazularıma doldurdum

İzzet Göldeli

Gül dikene battı mıydı
Deliresi gelir toprağın.

Külü ateşledi miydi su
Gök uçamaz son kuş ölene değin.

Biz mi?
Biz altalta - üstüste koca bir yığın.

Metin Eloğlu

dost

FİKİR VE SANAT DERGİSİ
KURULUŞU : 1947
YENİ DİZİ : 93
TEMMUZ 1972
CİLT : 24
SAYISI 5 LİRA

"dost" adı anılmadan yazılarımız aktarılamaz.

Kurucusu :
Salim ŞENGİL
Sahibi ve
Yazı İşleri sorumlusu :
N. ŞENGİL
Ayda bir çıkar
Sayfa Düzeni : Salim ŞENGİL
İdare Yeri :
Ahmet Rasim Sokak 15/5
Çankaya - Ankara
TELEFON : 17 07 00
Abonesi :
Yıllık 50 TL., Altı aylık 30 TL.

Dış ülkelere bir mislidir.
İlân Şartları :
Arka kapak 2 renkli 1.500 TL.
„ „ 1 „ 1.250 "
İç sayfalar 1 „ 1.000 „
Sürekli olarak 6 sayı reklâm verenlere % 10, 12 sayıda ise % 20 indirim yapılır.
Basıldığı yer :
Doğuş Matbaası - Ankara
Telefon : 11 22 24

ILIMLININ GERÇEK YÜZÜ

İlkçağ Yunan felsefi düşünüşünde insan için ana erdemlerden biri "sophrosyne" -ölçülülük idi. Aristoteles'in gerek estetik gerekse ahlâk açısından önerdiği tam orta (juste millieu) ilkesi geçerliliğini hemen hiçbir çağda tam yitirmedi. Düşünce tarihinin başlangıçlarında rastlanan ve çağlar boyu düşüncede, değerlendirmede, eylemde ve yaşamada oldukça önemli etkileri olan bu görüşler, türlü dönemlerde ve türlü koşullarda, türlü biçimlerde yansıdılar ve bazen de uzatılıp çekiştirilerek esnetilip amorflaştırılarak türlü maksatlara kullanıldılar. Erdem, davranış biçimi (ya da tavır alış), yaşama ilkesi, değerlendirme ölçütü (kriter) vb. olarak karşımıza çıkan bu yansımaların ilk akla gelenlerini saptayıp üzerlerinde biraz durarak, günümüz için oldukça düşündürücü sonuçlar çıkarılabileceği kanısındayım.

Bunların felsefî, estetik, etik temellerini bir yana koyalım da, günlük yaşamada, seçme ve değerlendirmede büründürüldükleri kılıklara bakalım. Çünkü temel kavramlardan, onlarla amaçlananlardan o kadar başka yerlere varmış, öylesine sapmıştır ki bu 'kılıklar', ancak doğrulanmaları, yeğlenmeleri, meşrulaştırılmaları; iyiliklerinin, erdem oluşlarının temellendirilmesi gerektiğinde öne sürülmek için işe yarayacak felsefî, etik, estetik -sözümona- kökenleriyle pamuk ipliği ile bağlanmaktadırlar.

Kişi için hoşgörülü olmak, objektif olmak, tarafsızlığı koruyabilmek, dogmaların tutsağı olmaktan kaçınmak, ılımlı, sâkin olmak kınanacak şeyler midir? Aksine herbiri birer meziyet, erdem sayılır bunların. Böyle nitelikleri olan kişiye çoğukez tek kelimeyle "olgun" adam derler Bense derim ki, bütün bu niteliklerin dozu arttıkça bu adam tehlikeli bir adam olur. Siyasal, sosyal, ekonomik düzen açısından, ahlâk açısından, sanat, açısından, dünya görüşü açısından, değerler açısından toplum için çok tehlikeli bir adam olabilir. Bugün ılımlılık, belli bir tip aydının tutulduğu ve çevresine bulaştırıp durduğu, salgın değilse bile yaygın bir hastalık görünümündedir.

Siyasal, sosyal ve ekonomik alanda yıllardır bir aşırı uçlar edebiyatıdır gidiyor. Derken belli tip aydınlar öyle şartlandılar ki, o uçları, gerçekten de birşey'in iki ucuymuş gibi görmeye ve kendileri o şey'in (o şey nemenem şeyse) neresinde olduklarına, neresinde olmaları gerektiğine aldırmaksızın "uçlar... uçlar..." diye bağırmaya başladılar. **'Orta'**nın o kadar çok sözünü ettiler ki, bir de baktık bayağı sınırları saptanmış, değişmez nitelikli bir **'orta'** çıkmış ortaya! Bu 'orta' öyle allanıp pullandı ki, dışında kalanlara kompleks gelmeye başladı. Dışında kalanlar da "aşırı uç... aşırı uç..." diye koroya katılıyorlardı şaşkınlıkla. Terimsel, lâstik gibiydi; hem herkese uzanıyor, hem kimseye uzanmıyordu. **'Orta'** öyle övünülesi birşeydi ki, sağcıların **'orta'** nın sağında, solcuların **'orta'**nın solunda olanları -fikirlerinden, önerilerinden ötürü değil- **'orta'** ile ilişkili olmaları açısından yeğlenip, beğenilir oldular. En somut konularda soyut bir **'orta'** bütün ılımlılık heveslilerinin elini kolunu bağlıyordu. Bunlar aşırılığa düşmemek için, kendilerine pek yakıştırdıkları bilimselliğe de uygun olarak, bir türanka kuşu relativizmi benimsediler. Doğruyu, gerekliyi, zorunluyu, değerliyi biryerlerde kaybedip orta yol, ılımlılık vb. adına dostlar alışverişte görsün gibisinden bir idare-i maslahat oyununu ideolojik şiar edindiler.

Objektiflik ve tarafsızlık kılığına bürünmek, değerlerin söz konusu olabileceği her alanda son derece kolaylık sağladı belli tip aydınlara! "İyi mi, kötü mü; doğru mu; değerli mi, değersiz mi; gerçek mi, sahte mi? Bilmem! O kötü, iyi olabilir, o iyi de kötü! değerlendirmeler görelidir. Değişebilir! Doğrunun, güzelin ölçütü nerede? Kime göre, nasıl, hangi zaman için karar verebiliriz? Ben ne ondan yanayım,

FÜSUN ALTIOK

made in: aşk

ey rahmin beyaz hüneri
eruh'lu sülo posof'lu haco
ekmek bir geyik tadında
ocak dalgın

ölüme ve cahilliğe ayarlı
toprak dam bozuk tarla
çünkü oralarda kurşun
solukludur

ve tütünle girilir geceye
bir acem bıçağıyla en çok
biçimlenir el ve ayak
evlerin duldasında.

şiirin doğuşu

Şiir ağır bir sesti eskiden
bir kemandı hüsso'dan kalma
yüzüme alırdım kuşluk vakti
kuşluk vakti hep ava çıkardım

çünkü kuşlar şiir yazmaz
benim dışıma düşerdi gökyüzü
bu yüzden kavlığımı severdim
şayağımı ve ellerimin hünerini
severdim ve tetiğe uygulardım
öfkeye durunca sevdam.

Abdülkadir BULUT

ne öbürüne karşı. Tarafsızım ben. Yan tutmam. Ama bol bol aydın gevezeliği yaparım. Hele bu gevezelik; hiçbirşey demeyenin, hiçbirşey getirmeyenin, hiçbirşey savunmayanın, dediği, getirdiği, savunduğu üzerine olursa bu tarafsızlıktan (!), bu objektiflikten (!) ne ben zarar görürüm, ne o ! Meydanı boş bulduğumuz yerde at oynatır dururuz karşılıklı. Üstelik iyiden iyiye 'gerçek aydın'a çıkar mı çıkar adım!"

Ekonomik tartışma mı yapılıyor; "Kapitalizm de bir kalkınma biçimidir, sosyalizm de" denecek. Kalkınmak istiyorsan yazı tura atacaksın öyleyse, hangisini seçeyim diye. Felsefeden söz ediliyorsa, "Her öğreti eşdeğerlidir, her düşünür ayni terazide tartılıp, eşit okka çekerler, seçme yapmak, yan tutmak objektif tutum değildir, değer yargısı vermek, bir açıya yerleşmek bilimsellikten uzaklaştırır kişiyi" gibi tutumlar, bırakın günümüzü, tarihsel süreç içerisinde bile felsefî öğretileri, dünya görüşlerini, filozofları değerlendirip, belli yerlere koymayı cür'etkârlık sayıyor. Çığır açanlarla, kuyu kazanlar ve de havanda su dövenler ayni paralelde sayılıyor. Özellikle öyle sayılıyor ki, kimin haklı kimin haksız olduğu bir türlü bilinemesin.

Sanatta da öyle, dar görüşlü sayılmamak ılımlı'nın şiarı olduğuna göre, değerlendirme yapmamalıdır o. Sanat adına, gerçek -sahte, büyük -küçük, yüce - aşağılık ne varsa hepsini entellektüel dağarcığına yükleyip ılımlılık uğruna budanmış aklının ve yüreğinin olanca kısırlığı ve heyecansızlığıyla kâh altını, kâh tenekeyi alkışlamakta hiçbir sakınca yoktur 'ılımlı' için.

Olumlu her girişime, bir sonuca, bir amaca yönelik her çabaya, somut ve gerçekçi tüm yönelimlere açılacak yolları tıkamaktan, kapıları kapamaktan yanadır bu 'bilimsel objektivizm', 'tarafsızlık', 'hoşgörü' havarisi ılımlılar. Çünkü "evet" ya da "hayır" demek kendilerini ılımlılıktan uzaklaştıracak diye korkarlar. Dogmatik düşünceye karşı olma adı altında, her düşünceyi yadsırlar. Haklı çıkabilmek için lâf arasında dogmatizmin can düşmanı olan dünya görüşlerini, öğretileri de dogmatiklikle suçlarlar ki, yan tutmaktan -bilimselliklerine halel getirmeden- kaçınmaya gönüllerince devam edebilsinler. Kaçınamazlarsa her devrin adamı olmak, hem İsa'ya hem Musa'ya yaranmak zorlaşır çünkü.

Yunan bilgeliğinin ölçülülüğü, ılımlılığı; değerlerin yozlaştığı dönemlerde oportünist bir 'orta-yol' culuk, bir idare-i maslahatçılık, en hafifinden de, çelişkilerin keskinleştiği ve başladığı yerde, suya sabuna dokunmama, 'bana ne" cilik kılığına sokuldu.

Aydınlanmanın, özgür düşünce çağının hoşgörüsü, bir riya çamuruna bulandı, mavi boncuk dağıtma kaypaklığına dönüştü.

Skolastik zihniyetin hakkından gelen ve insanlığa yepyeni ufuklar getiren bilim çağının objektivizmi, anti dogmatizmi; eğriltilmiş panayır aynalarında sonuna kadar giden bir tarafsızlık, onun peşinden gelen kararsızlık, derken eyleme, etkinliğe set çekmek amacını taşıyan miskin bir agnosticisme (bilinemezcilik) olarak yansıdı.

Kritik düşüncenin relativizmi, sulandırılıp, çarpıtılarak; değerler karmaşasını altın tabaklarda sunan bin yüzlü bilimsellik tafrası haline geldi.

Belli tip aydının gözlere takmaya çabaladığı ılımlılık gözlüğü kırılınca, dünyanın dikensiz gül bahçesi olmadığını görmek, çelişkileri kavramak ve aşmak, iyiyi kötüden ayırmak, bilimin, sanatın, yaşamın ve insanın hakkını vermek olanağı doğacaktır. Şüphesiz, aşırılıkların en kötüsü aşırı ılımlılıktır.

Orhan Kemal Roman Armağanı 1972

TELGRAF

Salim Şengil

Dost Yayınları, Ahmet Rasim sokak 15/5
Çankaya - Ankara

Yayınlarınız arasında çıkan Yılmaz Güney'in Boynu Büyük Öldüler eserinin 1972 Orhan Kemal roman armağanını oybirliğiyle kazandığını bildirir sağlık ve başarı dileklerimi tekrarlarım.

Seçici Kurul adına Başkan
Vedat Günyol

Sayın Salim Şengil,

Yayınlarınız arasında çıkan Yılmaz Güney'in "Boynu Bükük Öldüler" romanı 1972 Orhan Kemal roman armağanını kazanmıştır, kutlarız. Kazanan yazara armağanının verilmesi için yapılacak, 2 Haziran 1972 günkü törene onur vermenizi rica ederim.

Orhan Kemal'in eşi
Nuriye Öğütçü

tutanak

1 — 1971 takvim yılı içinde yayınlanmış Türk romanlarından armağana aday olanlar üzerinde görüşmek için Seçici Kurul 20 Mayıs 1972 Cumartesi günü saat 14'de toplandı. Üyelerden Hüsamettin Bozok toplantıya katılmadı. Başkan Vedat Günyol'un gündemin tek maddesi olarak, armağanı kazanacak eser üzerine açtığı konuşma sonunda Yılmaz Güney'in "BOYNU BÜKÜK ÖLDÜLER" (Dost yayınları, 1971) romanı toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle (Fikret Otyam'ın oyu kapalı zarfla gönderilmişti) 1972 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanmış oldu.

2 — Bu sonucun hem yazara, hem yayınevine telgrafla bildirilmesi, basına ve TRT'ye duyurulması; armağan plaketinin Orhan Kemal ailesi adına bir kişiyle, bir Seçici Kurul üyesi tarafından kazanan kişiye, Orhan Kemal'in ölüm yıldönümü olan 2 Haziran 1972 Cuma gününde verilmesi uygun bulundu.

3 — Armağan yönetmeliğinin yeniden gözden geçirilerek tekrar yazılması görevi, Seçiciler Kurulunun bir sonraki toplantısında onaylanmak üzere, Rauf Mutluay'a verildi.

4 — Seçiciler Kurulu'nun yedi üyeden dokuz kişiye çıkarılması kabul edildi. Vefat eden Fahir Onger'le göreve gelmediği için belki de ayrılmayı düşündüğü sanılan Hüsamettin Bozok yerine iki üye ile yeni iki üyenin seçilmesi işi görüşüldü. 20.5.1972

Başkan
Vedat Günyol

Üye
Rauf Mutluay

Üye
Fethi Naci

Üye
Fikret Otyam
(Oyu yazılı gönderilmiştir.)

Üye
Nurer Uğurlu

Üye
Hüsamettin Bozok
(Toplantıda bulunmadı.)

arkadaşım orhan kemal

fikret otyam

BÖLÜM : 1

"... Babam, bir takım kalın kitapları okuyarak sabahladığı günler, kaşlarını çatarak ve kan çanağına dönmüş gözleriyle, elime tutuşturduğu yazılardan sonra "Matbaaya çok acele götür, ver ve bir gazete al gel!." tembihine rağmen, sokakta gecikmeyi icabettirecek mevzular bulurdum mutlaka.. Ben bunları aramazdım şüphesiz, lâkin sokakta o kadar çok, bir çocuğu alıkoyup geç bırakacak o kadar çeşitli mevzular vardır ki... Meselâ futbol, kamış vuruşmak, çikolata çekişmek... Gecikince dayak yiyeceğimi bilirdim. Lâkin evin kapısında öyle usturuplu yalanlar kurardım ki, beni gayet iyi tanıyan, ileri sürdüğüm mâzeretlere kolay kolay inanmayı "prensip" saymış babam, ekseriya aldanırdı.. Aldatamadığım zamanlarsa halim duman olurdu... Sırtımda kırılan bastonların, yediğim tokat, tekmelerin haddi hesabı yoktur..."

(Orhan Kemal - Baba Evi)

Babam :

"Haydi" dedi, **"Yıldırım gibi gidip yıldırım gibi geleceksin, oyalanma yollarda.."**

Sonra, beyaz boyalı sandığın kilidini kapattı, çıt etti kilit, anahtarını da cebine attı.

Uluırmak'ın üzerindeki köprüyü geçmeden, askerlik şubesinin önünde yine durdum... Şubenin girişindeki **"taş adam"** dikilmiş gibiydi.. Elleri ve ayakları üzerinde duran bir taştan adamdı bu... Yufka ekmeğiyle kıçını silerken taş oluvermiş!. Yufka ekmeğiyle yapmış bu işi!. Ekmekle, tövbe tövbe bu iş yapılır mı? Allah böyle taş eder adamı!.. Korkardım.. Nerede düşmüş bir lokma ekmek görsek saygıyla alır, üç kere öpüp başımıza koyar, sonra ayak değmeyecek bir kenara bırakırdık.. Ama ekmeği şey yapan adam, taş olan adam yine dikilmiş bakıyordu bana.. Durdum..

İçinde, kan içen yarasaların uçuştuğu, çocukları tırnaklarına takıp içeri çekiveren kuşların haykırdığı eski hamamın üzerindeki otlar da titriyordu korkudan, benim gibi..

"Ölüm ölüm bir ölüm..." nâramı atıp iki adım koştum... Gitmiyordu ayaklarım, çakılıp kaldım.. Ne gelen var, ne geçen!.. Ah bir amca geçse, olmazsa eşekli bir köylü..

"Memleket Hastanesi" köprüyü geçer geçmez sol tarafta..

"İlâç Sandığı" gide gide ağırlaşıyor..

.... Türkü söylesem cinler kaçar..

"Mezar arasında harman olur mu? Ah mezar arasında harman olur mu? Kama yarasına derman olur mu?"

ORHAN KEMAL GELİYOR..

Ohh be... İşte Orhan, Orhan Kemal.. Elinde kuş lâstiği, geliyor.. Bir elinde de şişe var.. Hamamın oraya dikti şişeyi, atışlara başladı..

"Orhan.. Orhan lann..."

Bağlanan ayaklarım çözüldü..

Bir o atacak, bir ben.. Bakalım şişeyi kim önce kıracak?

"İlaç Sandığı"nı bıraktım yere.. Kolum düşmüş zaten..

Güneş tepeye dikilmişti Hastane kapısına geldiğimde..

Bir adam yatıyor yerde..

Üstünü kilimle örtmüşler..

Bir yerinden akan kanlar kurumuş, toprakta..

Kadınlar ağıda durmuşlar..

Erkeklerin elleri çenesinde, gözler bir noktaya dikilmiş salt..

Hastanenin kapısı ana-baba günü yine..

Kilimi usulca kaldırdım..

Açıktı adamın gözleri, bi-hoş..

Boz-bulanık, kolunu kaldırıp bıraktım, pat etti toprağa..

Ölmüş adam..

Benim yüzümden!.

Bir adam vardı yerde, bir ölü..

Ben öldürdüm.. Zamanında iletemedim ilaçları, ilaç sandığını, adam da öldü!..

Ben öldürdüm kilim altında yatan adamı..

Çişim geldi birden..

Dizlerimin bağı çözüldü..

Çişim.. Azıcık bırakayım... Tutarım gerisini..

Öyle yaptım..

Ama tutamadım..

İlaç sandığının, o ak ilaç sandığının yanında ağlıyordum ıslak-ıslak..

Doktor Cemal Bey amca, kimsenin dövüp dövmediğini öğrendikten sonra **"Nerde kaldın ulan?"** derdemez suratıma patlattı o iri şaplağını..

Sandığı bırakıp kaçmaya başladım, feryad ederek..

Askerlik şubesinin bahçesindeki, kıçını yufka ekmeğiyle sildiği için, silerken nasılsa öyle taş kesilen adam, yanındaki eski hamamda kan içen yarasalar, hamamın toprağa gömülmüş kapısında ağızları salyalı köpekler, hepsi... hepsi arkamdan geliyordu!.. Eczanenin önüne vardığım zaman yığılıp kaldım!.. Babam, önce geç kaldığım için, sonra işediğim için girişti sille tokat ve de bastonuyla..

Eczanenin kalfaları Hafız ağabey, Üzeyir ağabey her zaman ki gibi babamın elinden kurtar-

mak istiyorlar, ne var ki onlara da değiyordu baston, tokat.. Babam bağırıyordu yine, bağırıyor ve döverken her zaman ettiği sözleri ediyordu, ezberlemiştim artık :

"Allah evlât verecekse hayırlısını versin.. Ulan kaçıncı bu? Hastalar hastanede ilâç beklesin, sen Orhan Kemal'le kuş avla, şişe kır.. Ulan bir daha mı?"

"Babacım babacım.. Bir daha değil.. Bi daha değil.. Anam kolum."

Bastonla çok dayak yediğim için ilmini almıştım.. En önemlisi kafaya isabet almamak, bunun için de kollarla kafayı bastondan korumak.. Ama o zaman baston hep kollarıma değerdi..

"Gir içeri, seni yezid!.. Gir içeri.. İkiyüz sarı... İkiyüz beyaz.. İkiyüz yeşil.. İkiyüz sarı kes bakalım.. Yirmi kutu uyuz ilacı dolduracaksın yüz gramlık.. On şişe asitfinik..."

Eczanenin arkasında doktor amcalar için hasta bakma yeri var.. Beyaz muşamba kaplı, başlıklı bir masa, ince uzun.. Duvarda yaftalar.. Adamların kemikleri.. Adamların sinirleri.. Adamların bağırsakları.. Tam bi adam boyu, duvarlar bunlarla dolu.. Hele o iskelet adam.. Hep ısıracakmış gibi bakıyor.. Yok gözleri, oraları çukur, karanlık.. Bakmak istemem ama, yine gider gözlerim o karanlık çukurlara.. Çok korkarsam gözlerini kapatırım..

Sarı elişi etiket **"Göz,** kırmızı **"Haricen"**, beyaz **"Dahilen"** yeşil **"Gargara - Yutmayınız"** ..Üstüste koyardım yeşilleri, yahut hangisindeyse sıra.. Toptan keserdim, kayar elişi, parlak.. Her eğri etiket için üç-beş tokat.. **"Allah evlât verecekse hayırlısını versin.. Ulan ne biçim etiket kesmek bu, ha? Ne biçim etiket kesmek?"**

Sıcaktır..

İskeletler arasında uyur kalırım, kan - ter..

Orhan Kemal alacağın olsun!.. Arkadaş dediğin eczaneye gelir, **"Ezzacı amca, Fikret hamamın orada kuş avlıyor, şişeye atış yapıyor"** der mi?

Eşek sıpası.. Ben sana gösteririm.. Uluırmak'ta çimerken kafanı suya basmassam....

....

"Pıst... Pısssstt.."

"Ne var lan?"

"Gel lan.."

"Nerye? Geleyim de sonra babama ispiyonla değil mi? Haydi, sittir.."

"Bi daha demem namıssızım.."

Asitfinik kokan beyaz gömleğimi çıkarmadan sıvıştım arka pencereden..

"Müezzin İbram efendi amca plak kırıyor, saatçi İsak'ın orda.."

"Deme lan?"

"Namıssızım ki ha.."

Orhan Kemal önde, ben arkada çarşıda bir koşu.. Taylar gibi..

Saatçi İshak'ın oradayız..

Ahmet abi, İbram amcanın oğlu.. Çoktan yoktu, köpekli plak yapmış.. Şimdi heryerde çalıyorlar gramafonda.. Bi güzel saz çalar, bi güzel türkü çağırır ki.. Köpekli plâğın bir yanı uzun hava.. Öbür yanı, **"Kâzımım aslanım yavrum nerde yatıyon?"**

İbram amca tüm dellenmiş..

"Eşşoğlueşşek.. Ulan. takmışlar kıçına bi iğne eşek gibi anırtıp duruyorlar.. Ulan Allah evlât verecekse hayırlısını versin.."

Çıkıyor dükkândan.. Bir diğerine..

"Yeğen, bizim hayırsızın plâğı var mı sende?"

"Var amca.."

"Kaç tane yeğenim?"

Şu kadar şu kadar.. İbram amca alıyor plâkları, kırıyor bir vuruşta!. Keseyi çıkarıyor :

"Borcumuz ne kadder yeğenim?"

Orhan Kemal üçe ayrılmış bir plâğı usulca **"arakladığı"** yerden.. Koşarak uzaklaştık..

"Yapıştırıp çalarık lan?"

"Neylen yapıştırırız ki?"

"Ayıya bak.. Neylen yapıştırılır lan? Zift ilen.."

Aklım yattı.. Zift aldık, yanyana getirdik kırıkları, zifti ısıttık evde.. Oldu..

Bizim evde kocaman bir gramofon var.. Kapağının içinde gramofon dinleyen beyaz bir köpek..

Kuruyorum..

Koyuyoruz plâğı.. Plâk dönüyor..

Çat ediyor gramofon.. Artık ne plâk dönüyor, ne de kolu!.

Yine seyyahlarla geldi babam gece eve. Burada seyyahların yatacağı yer yok.. Babam gâvurca bilir.. On yıl esir kalmış Yemen'de İngiliz gâvuruna.. Gelenlerin çoğu Alaman, İngiliz.. Babam esarette bunlardan öğrenmiş gâvurca plâk dinlemeyi.. Çok plâk var gâvurca.. Odeon Rekor.. Tamburi Cemil Bey tarafından hicaz taksim.. Gülle hem bezmi visâl.. Hicazkâr gazel.. Hafız Saadettin Efendi tarafından.. Bunlar da var..

"Rapsodi" büyük boy plâk.. Babam açıyor gramofonu.. Kuruyor, hep boşa dönüyor kol!.

Gözleri gözlerimde.. Büyüyor, daha büyüyor, gide gide daha büyüyor ve düşüyorum babamın kocaman gözlerinin içine, anlıyorum ne demek istediğini.. Mutfağa giriyorum, kapı ardımdan kapanır kapanmaz ilk tokatı yiyorum!. Biliyorum, hem döver hem sus der, ayıp olur konuklara.. Yeter gayrı, basıyorum feryadı.

Orhan Kemal.. Ulan Orhan.. Alacağın olsun senin.. Ziftle plâk yapışır mı?

Doktor Cemal Bey amcanın sesini duyuyorum.. Anlatıyor yine tatlı tatlı..

Su davası önemliymiş.. Daha üç gün önce su taksimi yüzünden köylüler birbirine girmiş.. Bir tanesi orakla delik deşik edilmiş.. Kağnıya koyup getirmişler.. Hastane kapısında adam ölüvermiş.. Bacak kadar boyumla, ben, doktor gibi kilimi kaldırmışım, nabzına bakmışım.. Ölü olduğunu anlayınca da korkudan işeyivermişim..

Eceli gelmiş adamın.. Ecel, Allah babanın düştüğü kayıt.. Şu şu kadar, şu şu kadar, bu bu kadar diye defter tutar Allah baba, kimin sırası geldiyse o ölür her bir sebeple..

O yıllarda Allah baba, en çok sıtmadan öldürüyordu adamları.

ORHAN KEMAL'in İKBAL KAHVESİ

nurer uğurlu

"... en çokta Yusuf beyden vergi işi.. Dün gidecektin, gittin mi?.. Beyannameyi hazırlamış mı?.. Hazırlamışsa imzalamam lazım.. Dün İstanbul'a inmiştim.. Bir sancı.. Deli gibi atladım otobüse, ver elini Basınköy.."

●

"Kendimi olağanüstü iyi buluyorum!.. Ne enfarktüs, ne kalp spazmı!.. Geçti bunlar.. Bir füstül çıktı, ardında bir abse.. İki ameliyat geçirdim, şimdi de Dermoid kist ameliyatı geçireceğim.. Bundan sonra laf aramızda, yeni aşklar, yeni maceralar.. Dünya hepimiz ve herkes için.. Ve bilhassa yaşamak için.."

●

Yaz iyiden iyiye gelmişti. İkbal Kahvesi kapanmış, halıcı, turistik eşya satan dükkân olmuştu. Artık arada bir Acem'in köşe başındaki harap, çoğunluğu işsiz insanların olduğu kahvede toplanıp, yarım ağız Sabahhiye'mizi yapıp, ya Çiftehavuzlar'a ya da Divan Yolu'ndaki Şehir Kırahathanesinin yolunu tutuyorduk... İkbal'in kapanmasıyla ilk önce dağılan, sonra tekrar toparlanmağa çalışan müdavimler için Acem'in kahvesi pek çekici değildi. Çayı, laf olsun diye içilirdi. Kahvesi nohut karışımı. Nargilenin marpucunun sıcak suda yıkanmadan, tömbekinin ateşlendiği garson Malatyalı Ali'nin ikrarı, bizi bu kahveden soğutmuştu ama, İkbal'in hemen yanıbaşında olması, Kapalıçarşı'nın Nuruosmaniye kapısının renk renk kalabalığının iç açan sıcaklığını yıllarca yaşamış olmanın verdiği bir alışkanlık içinde buradan pek uzaklara gidip, dost bir kahve bulmak için herhangi bir çaba göstermediğimiz açıktı.

Sıcaktı. Sabahın erken saatlerinde kahve köşesine büzülmüş müdavimlerin birinci kalabalığı günlük mütalâasını tamamlayıp, eş dost takılması havasına girmişti ama, espiriler, takılmalar yürekten, sataşmalar içten olmuyordu. Sabahhiyye'nin devlet'i memurinleri yıllık izinlerini almış, kimi çayıra, kimi serin bir dağ başına, bir ikisi de şöyle bir deniz kıyısında sere serpe yan gelip, sonsuz maviyi seyretmeyi daha uygun bulmuş olacaklar ki, ortalardan tüyüp gitmişlerdi.

Arap Talât, her yıl gidip meftunu olduğu Avşa Adasına bu yaz, yanına Muzaffer Buyrukçu'yla, Yelfe İhsan'ı da takıp gitmişti. Kahve üç beş eski müdavimle, yıllık izinin sayılı günlerinin özlemini çeken memur takımına kalmıştı. İkbal Kahvesi'nden üç kişisinin birden Avşa Adası'nda bir yaz geçirmesinin hikâyesini bütün bir yıl bıkıp usanmadan dinliyeceğimizi, takılmalar, ti'ye almalar, sataşmalar içinde bir aylık deniz sefasının neler getireceğini çok iyi bilmemize rağmen, bu gidiş iyi olmamıştı...

●

"... eskiden yani Serveti Fünun edebiyatı denilen zamanlarda, hatta ondan önce, ondan sonraları da, edebiyat, edebiyatçı çok ciddiye alınmış.. Yeni bir şair, yeni bir roman ya da hikâyecinin bir kitabı çıktı mı, o zamanki adlarıyla

---

Eczanenin önünde kinin beklerdi adamlar, kadınlar.. Eşekli köylüler.. Kinin yoktu ki her zaman.. İşte kininin olmadığı bir gün, kinin beklerken birisinin daha eceli geldi, öldü..

Babam gözlüklerini çıkardı, içeri geçip ağlamaya başladı.. Birilerine kızıyordu yine, elini, o kocaman elini yumruk yapıp vuruyordu masaya güm güm..

Hıncını benden almasın diye sıvıştım eczaneden etiket kesmeyi bırakıp..

"Orhan lan.. Adam ölüsü öldü.. Ölü öldü eczanenin kapısında."

"Ölü ölmez ayı.. Adam ölür, ona öldü adam denir.."

Orhan Kemal çok şey öğretiyordu bana..

... Ölü ölmez.. Ölü ölmez ayı.. Adam ölür, ona öldü adam denir... **(Sürecek)**

'Münekkid'ler dikkatle okur, kaleme sarılırlarmış.."

●

"... sonra gene elli yıl önceki Serveti Fünun'larda ibretle okuduğuma göre, o zamanki yazarın, şairin değeri bambaşka, daha doğrusu şaire, yazara verilen değer.. Tevfik Fikret'in, M. Tevfik Fikret imzasıyla, Recaizade Ekrem için söylediği şeylere şaştım.. O sıralarda üstad Ekrem'in Araba Sevdası, yayınlanacak Serveti Fünun dergisinde.. Dergi, koca şair Tevfik Fikret'i ödevlendirmiş, gidip üstadla Araba Sevdası için röportaj yapmasını.. Gitmiş.. Görmüş.. Konuşmuş.. Röportajını yapmış.. O ne özeniş, bezeniş, romancıya değer veriş.. Hele derginin romanı yayınlamasındaki sevinç!..

Bizim dost eleştirmecileri hatırlamağa çalışıyorum da, aklıma pek iyi şeyler gelmiyor.."

●

Sabahhiye gene o sabahhiyye idi.. İlk günler anlatılan hikâyeler, yapılan yakıştırmalar eskimişti.. Yeni yeni konular, yeni yeni kişiler gerekti. Bir süre sonra bizimkilerin Avşa Sefası kendi kaderiyle başbaşa bırakılmış, gidenler unutulmuştu.

Bir gün Sabahhiyye'nin en erken müşterileri arasında Yelfe İhsan'ın görünmesi bizi tekrar, bizimkilerin Avşa Sefasına götürmüştü. Avşa Adasında bir ay kalmak için gidip, on gün sonra gerisin geri dönen Yelfe İhsan'ın, Arap Talât, Buyrukçu üstüne anlattıklarını dinliyen Orhan Kemal'in neşesine neşe gelmişti. Bir porsiyon Arap Talât, bir porsiyon Buyrukçu derken Sabahhiyye iyiden iyiye kızışmıştı.

●

Avşa, Marmara'nın güzel adalarından biri. Deniz ve Ada içiçe gibidir. Mavinin en güzeli kıyıdan tepelere vururken, gazino arkalarına düşen eski Rum'lardan kalma şarap mahzenlerinin kokusu Ada'ya bir başka çekicilik verir. Gazinolar, kahveler, pansiyon evler, Ada'ya yolcu indiren vapurlar, ince uzun iskeleye yanaşan motorlar, balıklar, deniz, deniz, deniz!...

O gün iskeleye inen Arap Talât, on gün içinde bütün parasını keyfince yeyip bitiren Yelfe İhsan'ı çekiştirirken, Buyrukçu'yu belki bir iki çürük düşer diyerek iskele üstü dolaşmasına çıkarır. Vapur yolcularından tek bir tanıdık yüz görememenin sıkıntısı içinde iskele başında asılı duran posta kutusuna uzanan Arap Talât kutunun kıyı bir yerine sıkışmış bir telgraf dikkatini çeker. Elini uzatır, o güne kadar öyle bir yerde, öyle bir kutunun varlığından bile haberi olmıyan Buyrukçu, Arap Talât'ın kendi kendine birşeyler bulup çıkarmasını zekâsının ince bir ürünü olduğunu söylerken, yaklaşan Talât'ın sıcak soluğunu duyar:

"Oğlum Buyruk bir telgraf var.."

"Kime?.."

"Bana.."

Buyrukçu gülerek:

"Hangi güzelden Arap?.."

"Yok be.. Ne güzeli?.. Yelfe'den.."

"Yelfe'den mi?.."

"Heye.."

"Aç lan şunu.."

Arap Talât, buruşuk telgrafı açar:

"ORHAN KEMAL HASTA. STOP. HASTANEYE YATIRDIK. STOP. HEMEN GELİN. STOP.

YELFE İHSAN"

Talât, telgrafı Buyrukçu'ya uzatır. Başı yere eğik Buyrukçu:

"Ulan gördün ya, akşamki rüyam çıktı!.."

●

"... sol kolumla göğsümdeki acıyla uyandım: Saat gecenin ikisi.. Şöyle bir yokladım kendimi.. Bu acıya hiç de yabancı değildim.. Bab'ı Ali'nin çeşitli kitabevi, ya da Beyoğlu filimciler piyasasının birbirini kesen, birbirine paralel sokaklarını hızla geçerken de bu ağrılar yakalardı beni.. Sol kolumun damarları çekilir, sıkıcı bir ağırlık bastırırdı göğsümü.. Dururdum.. Birkaç dakika sonra, geçiverirdi.. Daha çok da merdivenler çıkar, merdivenler iner, yokuşlar tırmanırken.. Ama hiç böyle, gecenin saat ikisinde, uyku halinde gelmemişti.. Yürürken, koşarken, merdivenleri çıkar, yokuş tırmanırken bastırmasını anlıyordum da, tam bir dinlenme sırasında gelişini anlıyamamıştım.. Demek artık işin şakası yoktu, doktordan kaçmamalıydım.. Kaçarsam ne olurdu?.. Ölür müydüm?.. Vız geliyordu ölüm ama, birkaç yıl daha yaşamak, yarıda kalmış işlerimi tamamlamak daha iyi değil miydi?..

Bu ağrıların, doktor deyimiyle, Angine de poitrine dedikleri şey olabileceğini kestiriyordum da, yol yakınken doktora koşmayı zamansız buluyordum. Bir gün dost bir eczacıya bundan söz açtım.. Dinledi.. "Galiba Angine de poitrine bu sendeki.." deyince:

"Nee?.. Deli misin yahu?.. Angine de poitrine de olsa.."

Uzun uzun açıklamalarda bulunmuştu ama, ya önemle dinlememiş, ya da henüz bende onun anlattıklarından olmadığını sanmıştım.. Sansam da ne?.. Gine de doktora gidemezdim o sıra.. Kestiriyordum ki doktor beni mutlaka hastahaneye yatıracak.. Üç, dört hafta keseden yemek zorunda kalacaktım...

Keseden yemek!.. Ben bu 'Keseden, hazır yemek' i elli küsur yıllık yaşamım da hemen hemen hiç tanımadım.. Çocukluğum sayılmazsa, kırk yıldır, gün kazanıp, gün yiyenler gibi yaşadım.. İllaki sabahın dördünde uyanıp, kahvemi kendi elimle pişirip sonra yazı makinemin başına geçerim.. Artık hikâye mi olur, roman mı, senaryo mu?... en az üç dört saat çalışırım.. Çalışmadım mı, o gün kendi kendimle barışık değilimdir.. Çok kötü bir şey yapmışım, çalışanlara haksızlık etmişim, kaytarmışımdır... İçinde gezip dolaştığım o günü yaşamağa, gönül rahatlığıyla yaşamağa hakkım yoktur..

Onun için hastalığımın tedavisi yönünden de olsa, yazı makinemden uzak haftalar geçirmek, bu haftaları sırtüstü, yatarak geçirmek be-

time gidiyor, doktordan kaçıyorum.. Kaçmamın bir başka nedeni de, gün kazanıp gün yiyen takımından oluşumdu.. Gün kazanıp, gün yiyordum.. Geçimleriyle yüklü olduğum insanlar var.. Okuyor, topluma yararlı olabilmek için çabalıyorlardı.. Üç, dört hafta sırtüstü yatmakla onları mutlu çabaları içinde yapayalnız bırakacaktım.. Önce Ekmek'in geldiği kaidesine okullarını bırakıp, hasta babalarından boşalan yeri doldurmağa koşacaklardı..

Ama o geceki ağrıyla anlamıştım işin şakası olmadığını..

Mesleğinin aşığı doktor, beni inceden inceye, tam iki sat muayene etti.. Bu ara babamın, anamın hangi hastalıklardan, kaçar yaşlarında öldüklerini sordu.. Demek işin şakası gerçekten yoktu?.. Demek hastalığım hayli ilerlemişti?.. Kim bilir, doktor belki de karaciğerimde, idrarımda, kanımda, ihtimal böbreklerimde bir takım başka hastalıklar bulacaktı.."

●

"...Yani?..

Ölecek miyim?.. Ölürsem şüphesiz kıyamet kopmaz, başsız ve sonsuz yaşayış eskiden olduğunca sürüp giderdi ama, biraz erken olmaz mıydı ölümüm?.. Daha geçen yıl Buyrukçu, Arap Talât, Yelfe İhsan'la Kumkapı'dan Beyazıt'a uzanan yokuşu koşarak çıkmağa savaşmamış mıydım?.. Önceki yıl da KEŞANLI ALİ DESTANI'cılarla, EDEBİYATÇI'LAR futbol maçı yapmamış mıydık?.. Ha sahi, sen de vardın değil mi yiğenim?.. Doğru, hatta penaltıdan bir de gol atmıştım da Ülkü Tamer, Feridun Metin, sen, omuzlarınıza almamış mıydınız?.."

●

"... hayır hayır, ölüme vakit vardı daha!.."

Doktor :

"Sizde Angine de poitrine var, dedi.. Enfarktüs başlangıcı da olabilir.. Tam bir teşhis için mutlaka yatmanız lâzım.. Ayakta durmayın lütfen, oturun!.."

Enfarktüs!..

Şu, anamla, altmışında tak diye gidiveren Nazım Hikmet'in ölümlerini sağlıyan hastalık.. İyi ama, nasıl ölürüm?.. Bir buçuk ay sonra Ankara Sanat Tiyatrosu İstanbul'a gelecekler, 72. KOĞUŞ'u oynıyacaklar.. Bu oyunun başarılı Asaf Çiyiltepe'si yok, yazarı da mı ortalardan silinecek?

Sonra asıl önemlisi, ESKİCİ DÜKKÂNI diye bir oyun yazmıştım, MURTAZA'yı oyunlaştırmıştım.. Onları görmeden mi ölecektim?.. Haksızlık olmaz mıydı bu?.. Haksızlık mı?.. Kimden?.. Kime?.. Koskoca Namık Kemal kırk sekizinde ölmüştü, Orhan Veli otuz altısında, Sait Faik kırk yedisinde.. Onların da yapacakları işler vardı herhalde bu dünya'da.. Onların ölümü benden çok daha haksızca olmuştu.. Sonra insanlık tarihinde nice nice haksız ölümler vardı.. Ben gene yaşamış, iyi kötü birşeyler yapmıştım.. Ya yaşamadan ölenler?.. Ana kucağında, söyler, ağlarken çöken damların altında ölenler?.. Kızgın güneşlerin altında, zehirli sıtmadan ölenler?.. Anasına, babasına, sevgilisine, arkadaşlarına hasret ölüp kara topraklara gözleri açık giden delikanlılar?.."

●

"Hemen bu gece yatmalısınız.. Yatmanız lâzım.."

Düşündüklerimden utandım.. Eş, dost, ahbab, hısım, akrabadan uzak, kefensiz ve hatta mezarsız ölenlerden, dünyanın dört yanından, kazanılması gerekli ve yürekli savaşlarda ölenlerden, daha çok da Vietnam'da ölenlerle, nedenini bilmeden öldürmeğe gidip, başkalarının hasabına ölenlerden utandım..

"Peki doktor.. Yatayım ama, yarın sabah yatsam?.."

"Olmaz.. Hemen yatmanız lâzım!.."

"Hemen yatamam, yatamamak zorundayım.."

"Hemen yatmak zorundasınız, şakası yok işin.."

"Buna rağmen ertesi sabah yatmam için razı ettim doktoru.. Sağda solda alacaklarım, sağa sola borçlarım vardı.. Yakınlarıma söyliyeceklerim vardı.."

●

"... O gece, sırtüstü uzandığım yerden oğlum Kemali'ye, çıkmış, çıkacak, kitaplarımın listesini yazdırdım.. Borçlarımı, alacaklarımı not ettirdim.. Hastahaneye gitmek var, çıkmak olmayabilirdi.. Sait Faik de böyle, Marmara Kliniğine girmiş, çıkmamıştı bir daha.."

●

"... ertesi sabah gittim, yattım.. Yattım ama, ne sol kolumda, ne de göğsümde ağrı!.. Şu hani, dişinizin bütün gece sizi çıltırdır, sabaha kadar gözünüzü yumamazsınız.. Ertesi gün diş, doktoruna koşar, hele doktorun koltuğuna oturunca geçiverir ya?.. İşte bendeki ağrı da böyle oldu.. Namussuz, hastahaneden mi, doktordan mı korktu nedir, ara ki bulasın?.. Bana kalsa hiç bir şeyim yok.. Yattığım yerden fırlayıp kalkabilir, sokaklara düşüp, yazı makinemin başına geçip.. Ama doktorlar?."

"Sakın kıpırdama!.."

"Sağa sola dönerken acele etme!.."

"Çok konuşma, konuşanı dinleme!.."

"Kafandan her türlü düşünceyi at!.."

"Tuvalete falan kalkma, gerekince işi idare et!.."

Bütün bunlar çok ağır hastalara yapılan önermeler değil miydi?.. Bense iyiydim be yahu!.. Şaka mı yapıyorlardı?.. Yatağında idare et, kıyaktı ha!.. Koskoca koğuşta hastaların önünde.. Allah'ın işine bak!.."

●

"... öte yandan eş, dost, seven arayanlar.. Ziyaretçilerim arasında hiç bir gün, hiç bir yerde görüp tanışmadığım, adlarını bilmediğim yığınla dost.. Çiçekler, kolonyalar, yine çiçeklerle kolonyalar.. Lâf aramızda gelen kolonyalarla bir küçük parfümeri dükkânı açabilirim..

Şaka bir yana yiğenim, insan, böylesine aranıp, yakın ilgi görmesi karşısında çok mutlu oluyor.. Bundan sonra ben de hasta ziyaretlerine koşacağım ama, gönül yer yüzünden hastalıkların kalkmasını diliyor.. Ne hastalıklar olsun, ne hastalar, ne de ziyaretçiler.. Kurtlarla kuzular çelik çomak oynasın, çember çevirsin, uçurtma uçursun.."

●

"... günler çok, ama çok zor geçiyordu.. Hele geceler?..

Sabahları günün erken saatından itibaren gazete satıcısını dört gözle bekliyordum.. En sağdan en sola kadar hemen hemen bütün gazeteleri satın alıyor, saatlerce dalıyordum.. Makaleler, fıkralar, haberler, demeçler, yorumlar, hikâyelerle romanlar, spor sayfaları, hattâ bilmecelerini bile çözüyordum ama, vakit gene geçmiyordu..

... çoğu günler öğleden sonra adamı ziyaretçiler şenlendirirdi.. Tabiî benim için zorlukların en büyüğü de başlardı.. Başlardı, çünkü her ziyaretçi benden hastalığımın ne olduğunu, nasıl başladığını soruyor, haklı olarak işin nedenini öğrenmek istiyordu.. Bir, beş, on.. Ayni şeyi boyuna tekrarlamanın biteviyeliği bir yana, doktorlar, hemşireler fazla konuşmamamı da istiyorlar ısrarla..

Bunun dışında ziyaretçilerimden memnundum.. Zaten beşer dakikadan çok kalanlar nadirdi.. Yalnız birisi, ince uzun yüzü, yanağının ortasına kadar uzanan dolgun favorileriyle filim artistini hatırlatan heyecanlı bir gençti.. Daha önceden tanımıyordum onu ama, o beni hikâye ve romanlarımda en önemsiz tiplerime varıncaya kadar tanıyordu.. Hoşuma gitmiyor değildi bu ilgi.. Düşün, eleştirmenlerin çokluk hınzırlaştığı, birtakım kalıplara döküverdiklerini sandıran eleştirmeleriyle küplere bindikleri bir memlekette, tanımadığın bir gencin seni, senin kadar tanıdığını örnekleriyle belgelemesi ne demektir?.."

●

"... bu genç yalnız edebiyat değil, kalp hastalıkları, daha çok da Angine de poitrine, ya da enfarktüs'den bir doktor kadar anladığını açıklıyan doktorca terimler kullanıyordu.. Sonunda:

"İşin şakası yok üstad.. Bir yandan bir yana bile gayet ağır döneceksiniz.. Hele konuşmak, zinhar caiz değil!.. Bırakın konuşmayı, uzun uzun konuşmağa kalkan gevezeleri bile dinlemek zararlı!.."

Elimde olmıyarak saatıma baktım ona sezdirmeden.. Tam kırk beş dakika olmuştu geleli.. Beni konuşturuyor, daha çok da kendisi konuşuyordu.. Konuşmasını noktalayınca da eklemeyi unutmuyordu:

"Aman konuşmayın, konuşmaları dinlemeyin, kovun böylelerini.. Sağlığınız bakımından çok gerekli bu!.."

Başımı sallıyordum çaresiz:

"Haklısınız.."

"Benim haklılığım önemli değil.. Bütün mesele kendinizi mutlak bir sükuna terk etmek!.. Hatta kafanızdaki düşünceleri de defedeceksiniz.. Ama biliyorum buna pek imkân yoktur.. Kafanızda kimbilir şu anda bile ne konular vardır.."

Karşılık vermemi, kafamdaki konuları açıklamamı istercesine bakıyordu yüzüme.. Dayanamıyordu sonra:

"Vukuat Var, Hanımın Çiftliği'nden sonra hangisi gelecek?.." (1)

Hani ben de gıdıklanmıyor değilim yani...

"Bir başka İnsan adını alacağını sandığım bir cilt.." (2)

"Gavur dağlarından sınırı geçip giden Habib geri gelecek mi?.."

"Evet.."

"Romanın ana temi?.."

"Toplumsal problemleri adam öldürmek, çiftlik yakmakla çözümlemeğe çalışan bir insanın yanıldığını anlaması.."

Heyecanlandı:

"Güzeeel, hem de çok güzel.. Zaten böyle bir temi işlemek zorundasınız.. Peki, bu son cilt Kanlı Topraklar'la bağlanacak mı?.." (3)

"Bağlanacak.."

"Aman kolunuzu kımıldatmayın.. Eskici ve Oğulları'yla?.."

"Eskici ve Oğulları'yla da.."

"Murtaza ne olacak?.."

"Onu yeni baştan ele aldım.. Kocaman bir roman haline getireceğim.."

"Ben sizin yerinizde olsam, Murtaza'yı tiyatro yapardım.."

"Yaptım.."

"Yaptınız mı?.. Nasıl?.."

Dedim ya gıdıklanıyorum.. Başlıyordum nasılını anlatmağa.. Öylesine dolu dizgin gidiyordum ki:

"Aman heyecanlanmayın, el kol hareketlerini de bırakın üstad.."

Ulan, hem konuşturuyor, hem de..

Öfkemden su içiyordum..

"72. KOĞUŞ'un oyunu Eylül'de İstanbul'a geliyor değil mi?.."

"Evet.."

"Hikâyesiyle oyunu arasında pek fark var mı?.."

"Büyük fark var.. Hikâyeyi, tiyatro kurallarına göre değiştirdim.."

"Yeni başka oyununuz?.."

"Var.."

"İsmi?.."

"Eskici Dükkânı.."

"Başka?.."

"E, yetmez mi şimdilik bu kadar?.."

"Çok doğru.."

Doktorlar sabah vizitesini alıp gitmişlerdi.. Öğleden sonra saat ikiye kadar vaktim vardı..

---

(1) Vukuat var: Remzi Kitabevi, 1958
Hanımın Çiftliği: Remzi Kitabevi, 1961
(2) Bir Başka İnsan: (Daha sonra adı değişti)
Kaçak: Altın Kitaplar, 1970
(3) Kanlı Topraklar: Remzi Kitabevi, 1963

Bizim delikanlının o saate kadar oturacağını kestirmiştim ki...

"İlhan Selçuk Cumhuriyet Gazetesi'nde neden yazmıyor?.."

"İzinli.."

"Çetin Altan'ı nasıl buluyorsunuz?.."

"Bomba.."

"Yaşar Kemal'i sizin kardeşiniz sanırdım ilk zamanlar.."

"Yaa?.."

"İlhami Soysal'ın dövülme olayını uyuttular gitti değil mi?.."

"Ehhh.."

"Aziz Nesin'in Polis'teki hikâyesine ne dersiniz?.."

"Cesurca.."

"Peki, Aziz Nesin ya polisin eline bir gün yine düşerse?.."

"Düşebilir.."

"Bu açıklamaların öcünü almağa kalkmazlar mı?.."

Burnuma gelmişti :

"Orasını da Aziz Nesin düşünmüştür elbette.."

●

"... bir ay içinde yığınla gazeteyle bir kaç da roman okudum.. Gazetelerin bilmecelerini çözmeğe kadar götürüyordum işi.. Bu arada, daha çok da milliyetçiliği kimselere vermiyen sağcı gazetelerin makale, fıkra varsa hikâye, ama bol bol yayınladıkları romanları dikkatle okuyordum.. Ne roman, ne de hikâyeler beş para etmezdi.. Etmezdi, çünkü, ne dil, ne de çağımızda artık her türlüsü denenmiş romanın ileri tekniği şöyle dursun, "Eh işte, roman" dedirtebileceklerine olsun rasiıyamadım..

Baş makaleler şöyle böyle ama fıkralar, eski bir deyimle :

"Hayyalessela!.."

Sağcı gazetecilerin galiba tek bir ödevi vardı : Osmanlıca kırkayak cümlelerle 'Solcu' dedikleri basının ak'ına kara 'sına ak demek!.. Fikir sol'dan geliyordu.. Sağsa fikri bırakıyor, beğenmediği fikrin sahibine bir deli derviş gazabıyla veryansın ediyordu.. Hadi diyelim ki, sol'la özde de tam bir zıtlık içindeler de, vatanın selameti adına tam tersi fikirleri savunmakta yurtseverlik görüyorlar.. İyi ama, kendi fikirlerini değil, saldırılarını, hatta küfürlerini sanat, edebiyat kurallarına uyarak ustaca başarsalar bari ya!.."

●

"...okuduğum romanlar arasında 'Paris Düşerken'i unutamıyacağım.. Roman tekniği bakımından yer yer su götürmesine karşın, ele aldığı mesele tüyleri diken diken etmeğe yeter de artar bile.. Gemi azıya almış düşman karşısındaki Fransa'nın o zamanki yöneticilerinin yurtlarını nasıl içten içe kemirdiklerini, düşmana yardımcı olduklarını İlya Ehrenburg bütün girdi çıktılarıyla o kadar güzel vermiş ki, kitabı kapadıktan sonra her yurt severin romanın bütünü üzerinde uzun uzun düşünmemesi imkânsız.. Koskoca Fransız ordusu, sanki genel felce uğramış.. Kanadını olsun kımıldatamıyor!..

"Bu romanı, mümkün olsa da bütün gerçek yurtseverlerimiz dikkatle okusalar.."

●

"... düştüm yine İstanbul sokaklarına ağır aksak.. Cebimde, başka Trinitrine, çeşitli ilâçlar.. Hiç acele etmeden, sağı solu kollıyarak yürüyorum.. Sinirlenemem, aslına bakarsan daha birkaç ay evde, tam bir dinlenme halinde sırtüstü yatmam gerek.. Hele yazı makinemin başına geçebilmem için aylara ihtiyacım var.. Var ama nerde?.. Şu ara ne piyango çarptı, ne de toto'dan yüklüce birşeyler kazandım.. Sağlık kurallarına titizlikle uymak mutluların harcı.. Hele yatmanız uzun sürsün de görün.. Değil hatır gönül, işlemez hale gelirsiniz.. Onun için hastalıktan sonra nekahatimi kısa kesip, yollara düşmek, kapılar çalmak, merdivenler inip, merdivenler çıkmak zorundayım.."

●

"His var mı bu âlemde nekahat gibi tatlı, demiş şair!..

Bilmem, ben bu 'his'in tadına hiç bir zaman varamadım.."

●

"... Maksim Gorki'nin doğumunun yüzüncü yılı için, Sovyet Yazarlar Birliği, beni Moskova'ya çağırmıştı.. Bilmem kaçıncı müracatımı yaptım.. Bu müracaatları Halk Partisi devrinde yaptım, Demokrat Parti devrinde yaptım, 27 Mayıs'tan sonra yaptım, yaptım oğlu yaptım... Yeniden bir daha yaptım. Verirlerse, bizim gibi sanatçılar... ki bizler, dünyayı başkalarından çok daha ayrı bir gözle görüp, çok daha başka değerlendiririz... Vermezlerse, ferman padişahın, müracaat bizimdir.. Ama şu yakınlardaki müracatım, olumlu çıkar da, pasaportu alırsam, şöyle bir harmanlayıp geleceğim.. Atlıyacağım trene, istasyon istasyon dolaşıp dünyayı göreceğim.."

"En çok nereyi görmek?..."

"Genel olarak söyliyeyim, önce Halk Cumhuriyetlerini.."

"O ülkelerin yazarlarıyla neler konuşmak?.."

"Haa.. bu çok önemli işte.. Sosyalist ülkelerin sanatçılarıyla kapitalist ülkelerin sanatçıları arasında büyük farklar olması tabii.. Bu dünya görüşü, sosyoloji, ekonomi ve başka yönlerden bir ayrılık taşır şüphesiz.. Onlar, düzenli bir topluma geçmiş, kapitalist toplumların büyük handikaplarını aşmış ülkelerin yazarları.. Bizlerse, sorun bakımından, onlardan apayrı yazarlarız.."

●

"... Geçen yaz, yıllarca mücadele ettikten sonra, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın yardım ve çabalarıyla pasaportumu alabildiğim ve böylelikle ilk kez yurt dışına çıkabilen unutulmaz dostum, ustam Orhan Kemal'le Moskova'da buluştuk. Hastaydı. Ulan, nihayet beni de vatandaş saydırdın, pasaportu alabildik.." diyor, bir yandan da kendine acı veren yerini iskemleye

raslatmamaya çalışarak söyleniyordu :

"Yine de yaşamak güzel be.." (4)

●

"Orhan Kemal
Moskova'da
Hastahaneye Kaldırıldı

MOSKOVA : (Fikret Otyam Bildiriyor) Tanınmış Türk Yazarı Orhan Kemal eşi refakatinde Moskova'ya gelmiş ve tedavi edilmek üzere önceki gün hastaneye yatırılmıştır.

Uzun zamandan beri kist dermoit, tüberküloz ve kalbinden rahatsız olan ünlü roman ve hikâye yazarı Orhan Kemal buraya geldiği ilk günün gecesi önemli bir kanama geçirmiş, davetlisi olduğu Sovyet Yazarlar Birliği, yazarı ertesi gün yazarlar hastanesine kaldırılmıştır." (5)

●

Sovyet Yazarlar Birliği, Orhan Kemal'i Sovyetler Birliği'nin en büyük hastahanesine yatırır. Kremlin Hastahanesinde özel bir ilgi gösterilen Orhan Kemal'de Vatan özl. başlar. Doktorlar, en az, bir kaç ay tedavi görmesi gerektiğini bir raporla kendisine bildirmelerine rağmen yola çıkar. Bir kaç kere, yüzbinlerce basılı kitaplarının hakk'ı teliflerini toplamadan, elinde deri çantası İstanbul'a döner.

●

O gün Sirkeci garı dostlar günüdür. Arap Talât'tan Yelfe İhsan'a, Arnavut İsmail'den Hadi Malkoç'a, Fahir Onger'den Lütfi Erişçi'ye kadar bütün İkbal takımı toplanmıştı. Tren ağır ağır gara girerken, pencereden dostlarına el sallıyan Orhan Kemal'i görmeliydi. Bir sevinç, bir ışıktı Orhan Kemal'in yüzü. Dostlarına, arkadaşlarına, kavuşmanın, "Var mısın ulan iki tek atmaya?" nın mutluluğu için'deydi.

●

"... ilk dikkatimi çeken, Moskova'nın çok büyük bir Avrupa şehri oluşu.. çok geniş caddeler, gerçekten büyük, düzenli yapılar, bir de, sekiz milyon olduğunu söyledikleri şehrin hemen hemen hiç kalabalık olmayışı, ya da bana öyle gözüküşü.. Kaldırımlardan gidip gelen kadınlı, erkekli, çocuklu insanlar telâşesiz, itişip kakışmasız, adeta sinirsizler.."

●

"... mihmandar ve tercümanımız Vera İvanova ve bizim hanımla birlikte A. Çehov müzesini gezmeğe gitmiştik.. Daha önce, ziyaretçilerin kimliklerinin bir deftere kaydedilmesi usuldenmiş.. Bayan Vera benim adımı da yazdı.. Yazılana bakmakta olan yaşlı bayanın birden dikkat kesildiğini gördüm.. Tercümanımıza birşeyler sordu.. O da herhalde gerekli karşılığı vermiş olacak ki, yaşlı bayanın yerinden heyecanla kalktığını gördüm.. Elimi sıktı.. Tercümanımızın anlattığına göre, Suçlu ve başka romanlarımı Rusça çevirilerinden okumuş.. Bu, bir anda müzeye yayıldı.. İlgi hemen arttı ve deftere Orhan Kemal olarak A. Çehov üzerine bir şeyler yazmam istendi.. Müzeyi gezip dolaştıktan sonra istenen birkaç satırı yazdım...

Bir de kaldığım hastahanenin temizlik işlerine bakan, hatta yerleri paspas eden bir kadının, tercümanımıza benden söz etmesi.. "Ben onun romanlarını okudum..." demesi. Bu iki örnek, yabancı bir yazara karşı gösterilen ilginin derecesini anlatmağa yeter sanırım..

Bu laflara, bir de aydın kişinin, bir yazarın dediklerini ekliyeyim... Kaldığımız Pekin Oteline gelip, benimle konuşan yaşlı bir Ukrayna yazarı aynen şunları söyledi :

'Sizi tanımıyordum.. Dergim için sizinle bir konuşma yapmadan önce, dilimize çevrilmiş eserlerinizi görmek istedim.. Kitabevlerine başvurdum.. Yapılan çeviriler tamamen satılmış.. Birer nüshasını bile bulmak mümkün olmadı.. Okuma odalarına gittim.. Orada da bulamadım.. Kitaplarınız okuyucular tarafından alınmış..'

Nasıl şaşırdım, nasıl sevindim anlatamam.."

●

"... orada sohbet, edebi sohbet konuşmaları yaptım.. Benimle röportajlar da yaptılar.. Bütün konuşmalarım, röportajlarım, edebiyatımızı tanımak istiyenlere, imkân nisbetinde, gerekli bilgileri vermekten ibaret kaldı.. Türkoloji'deki konuşmam en ilginç olanı.. Çünkü Türkoloji'nin fonksiyonu Türk edebiyat, sanat ve özellikle diliyle ilgili.. Bana, öz Türkçeciliğin durumunu sordular.. Yani, yeni sözcüklerin halk tarafından tutulup tutulmadığını.. İyi kullanıldığı zaman halkın da hemen benimsediğini söyledim ki, gerçekten de böyle.. Buna, dilimizin arılaştırılmasından yana olduğunu da ekledim.. Daha sonra yeni edebiyat, sanat akımları üzerinde durdular.. Bizden sonraki kuşaklardan isimler verdim.. Bir çoğunu, hatta pek çoğunu isimleriyle biliyorlar..."

●

"... Sovyet Yazarlar Birliği devletin teminatı altında bir kurum.. Maddi bakımdan çok zengin.. Birçok imkânlara sahip.. Yazarları sadece korumak değil, öyle sanıyorum ki sağlık durumları, maddi ihtiyaçlarıyla da ilgileniyorlar.. Bu kurum, dünyanın çeşitli ülkelerinden çeşitli yazar, sanatçı davet edip, yediriyor, içiriyor, barındırıyor ve yazarların ülkeleriyle yakınlıklar kurulmasına çalışılıyor..

... bana, benden önce giden arkadaşlara, Aziz Nesin'e, Yaşar Kemal'e, Melih Cevdet'e, Fikret Otyam'a da aynı ilgiyi göstermişler.. Bununla, halklar arasındaki yakınlaşmayı sağlamağa çalışıyorlar ki, faydası meydanda.. Şunu ekliyeyim, yabancı bir yazar olduğum halde, benimle bile, hastalığımla yakından ilgilendiler.. En aşağı üç, hatta beş, altı ay orada kalmamı, tedaviden sonra da dinlenmemi orada geçirmemi ısrarla istediler.. Bir aydan fazla kalamadım.. Ancak bu kadarcık bir zaman için İstanbul'dan ayrılmıştım.. Okullar açılacaktı, çocukların çeşitli okul ihtiyaçları ve yaklaşan kış için odun, kömür temini!..."

(4) Fikret Otyam : Bir Orhan Kemal Vardı, Devrim Gazetesi, 1970

●

O gün elinde bir sürü kâğıtlarla Heybeliada'ya dinlenmek için gideceğini söyliyen Orhan Kemal'i iskeleye kadar yolcu edip, dönmüştük. Kremlin hastahanesi doktorlarının verdikleri rapora göre Orhan Kemal'in bir kaç ay daha hem tedavi, hem de dinlenmesi gerekiyordu. Sovyet doktorları, Türk meslektaşlarına hastanın tedavisi için yapılacak müdahaleleri bildiren bir ön konsültasyon raporunu da eklemeyi ihmal etmemişlerdi.

Orhan Kemal bir iki gün geçmeden Heybeliada'dan dönüp, İstanbul sokaklarında dolaşmaya başlamıştı ki, dostları :

"Yahu Orhan, bir kaç ay kadar ancak çıkarım diyordun, ne oldu?.."

"Canım sıkıldı.. Olmaz böyle.. Tedavi için evimi tercih ederim.."

●

Süzgün ve yorgundu Orhan Kemal. Ancak işi olduğu zaman şöyle birkaç saatlığına iniyordu Basınköy'den İstanbul'a. Çoğu zaman oğlu Kemali ve damadı Selim'le görüyordu gerekli işlerini. Arada Arap Talât'ı Basınköy'e çağırıp iki parti tavla atmayı da ihmal etmiyordu ama iyi bir hastahanede tekrar, yeni baştan iyice bir muayene edilmesi gerektiğini biliyordu. Ayrıca kendisine sıkı sıkıya bildirilen doktor tavsiyelerini dinler olduğu bir zamanda Bulgaristan'a gitmesi, orada tedavi edilmesi için Fikret Otyam'ın Ankara'dan düzenlediği kısa bir yolculuğun hazırlıklarına girmişti. Hatta Fikret Otyam'la birlikte gideceğini, ondan bir süre önce gitse bile, arkadan onun hemen yetişeceğini bildiğinden rahattı.

●

Bir gün sonra Bulgaristan'a gidiyordu. Bütün bir hafta dostlarını, arkadaşlarını arayıp, onlarla görüştükten sonra, yeni baskısı yapılacak kitaplarının yayınevi alacaklarını tahsil işlerini de birkaç yönden yürüterek, eline geçecek topluca bir parayla seyahat etmek istediğinden, ikinci, üçüncü hatta dördüncü baskılarını sattığı kitaplarının telif haklarını almış olduğu paralarla şişkin cüzdanını açıp gülerek :

"Bakın oğlum, bakın.. Artık Orhan Kemal para ediyor.. Kim para etmez derse bu beş yüzlükleri, bu binlikleri suratına.."

"Ulan Arap, bunun adına para derler, parrraaa!..."

●

Aradan çok uzun bir süre geçmemişti ki, bir gün Orhan Kemal'in Bulgaristan'da hastalandığı ve hastaneye yatırıldığı haberi gelmişti. Haber Babıali'de bir hız katmadan dağılmıştı ki, ikinci gün gelen bir telgraf Orhan Kemal'in..."

●

ORHAN KEMAL ÖLDÜ

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)

Ünlü roman ve hikâye yazarı Orhan Kemal, tedavi görmekte olduğu Sofya'da önceki gün hayata gözlerini yummuştur.

Üç yıldan beri tüberkiloz, kist dermoid ve kalbinden rahatsız olan Oran Kemal, İstanbul ve Ankara'da çeşitli sağlık evlerinde tedavi görmüş, geçen yaz Sovyet Yazarlar Birliğinin davetlisi olarak ilk defa yurt dışına çıkabilince, Moskova-da Kremlin hastahanesinde de bir süre yatmış, ancak memleket hasretine dayanamayarak tedavisini yarım bırakıp yurda dönmüştü.

Bu yıl da Bulgaristan ve Romanya Yazarlar Birliğinin çağrılısı olarak ikinci kez yurt dışına çıkan Orhan Kemal, Sofya'da, yarım kalan tedavisi için kontrola alınmış, ancak çeşitli hastalıklara eklenen kalb yetersizliğinden önceki gün ölmüştür (6).

●

Sofya, 5 Haziran, Cuma (7)

Bugün saat 11 de, Bulgar Yazarlar Birliğinde Orhan Kemal için bir tören yapılmış ve rahmetli yazarın hatırası saygıyla anılmıştır.

250 kişinin katıldığı tören salonunun kürsüsü arkasına Orhan Kemal'in siyah beyaz bir portresi asılmış, altında ORHAN KEMAL 1914 - 1970 yazılmış, eşi Nuriye Öğütçü ve oğlu Kemali'nin yer aldığı kürsüye de iki büyük gül buketi konulmuştu. Anma töreninde yazarın eşi Nuriye hanımla oğlundan başka, dün gece Sofya'ya gelen yakın arkadaşı şair ve yazar Necati Cumalı ile editör, Cem yayınevi sahibi Oğuz Akkan da yer almışlardır.

Toplantıyı Yazarlar Birliği Genel Sekreteri Dimiter Gurduv kısa bir konuşma ile açmış, ailesine, arkadaşlarına ve okurlarına Birliğin taziyelerini ifade etmiştir. İkinci konuşmayı tanınmış yazar Todar Genov yapmış ve Orhan Kemal'in Türk edebiyatına getirdiği yeniliği, yeni sesi ve insanları anlatmak özellikleri üzerinde durmuş, dokunaklı bir dille hatıralarını anlatmıştır. Konuşması Bulgarcaya da çevrilmiştir.

Son sözü komşu memleketlerle Dostluk ve Kültürel Münasebetler Komitesi Başkanı Goçkin yapmış, Orhan Kemal'in yalnız Türk edebiyatı için değil, geniş ölçüde tanıdığı Bulgar okurlar için de büyük bir kayıp olduğunu belirtmiştir.

Orhan Kemal'in cenazesi yarın sabah saat beşte, özel bir cenaze arabası ile yola çıkarılacak, Türkiye'ye kara yolundan götürülecektir. Yazarın eşi ve oğlu, Necati Cumalı, Oğuz Akkan, ayrıca Bulgar Yazarlar Birliği ile Kültür Münasebetleri Komitesinin birer temsilcisi cenazeye refakat edeceklerdir. Bulgar temsilciler Orhan Kemal'i İstanbul'da yapılacak cenaze töreninde bulunduktan sonra Sofya'ya döneceklerdir.

Cenazeyi takip edecek kortej arabalarının yarın öğleye doğru Edirne'ye varacakları sanılmaktadır.

---

(5) Cumhuriyet Gazetesi, 1969
(6) Cumhuriyet Gazetesi, 1970
(7) Milliyet Gazetesi teleksi

hiçbirşeysiz ağlama

"Haram dedikleri herşey hoş galiba"
HAYYAM

Şu sivri dağın doruğundan bir kişi düştü
Yuvarlanıp öleceğine bir ırmakta yeniden yeşerdi
Kestane kokusundan olacak ayıldı güneşin
sıcağına
Önce kum yedi büyüdü sonra ırmağın çağıltısını
İntihar edenin kimsesi olmamasını şairler tenbih
etmiştir
Kimsem yok diye bir patikaya keçi yürüyüşüyle
atıldı

Şehirdeki kavgaları hatırlıyordu
Kuyumcular altın devrimciler yarın kavgasını
yaşıyorlardı
Saçlarını tarıyan şehrin sahibiydi
Tırnağıyla toprağını kazıyanı tanıyan kalmamıştı
Bunun üzerine bir şehre bıraktığı torbasını
almıya gitmedi

Adı nüfus cüzdanı şimdi başkasının öpücüğüne
yetişmiş

Saydığı sevgilisi
Bir çıkar uğruna koltuk kanape düşmanı olan
anası
Yanlış şeyler öğreten babası
Ve gerçeğe hiç benzemeyen kitapları aynası ve
kurtlarını
Ayın çatlarcasına mavi zurnasını çaldığı bir
gecede
Hatırlamıyacağına andiçerek bulduğu denize
atladı
Köpükler bir altın güneş uzakta kendini
göstermiyen bir kotra

Birkaç balık sahipsiz bir koyun sürüsünde
Patlayan kırk yıllık gün batımı
Ve yalnız kendi kaldı.

O gecelerde ırmaktan içtiği bir yudumla sarhoş
oldu
Kasketine durmadan şunları anlattı
İki dostum kaldı onlara üzülüyorum
Biri yürüyemiyecek kadar şaşkındı
Şimdi bir çobana yem olmuştur
Biri de alkollü banyolarında sahipsiz kalmıştır
Bozuk bir plâğa takılmış aynı yerde çalıyordur
Onları aramaya gitsem mi

Düştüğü dağdan pek de pişman dönen
Irmağa takılı taş kadar hızlı büyüyemiyecektir
Onu şehre indiren hiçbirşeysiz bir ağlama
Kendi kuvvetini yenen yüzündeki yosunlu
parçadır
Ayaklarını tutamayıp şehre doğru bir çalkalanışla
karıştı
Ne dostlarına bulaştı ne de kendine erişti

Avcuna taktığı çarşının berberin zehrini
O gece eski odasında tattı
Dün dağdan devrilen bugün yataktan kalktı
Yorgana sildiği dölün kokusunu gazete kokusuna
benzetti
Yıkanan yüzünü havludan önce gazetelerde
Patlıyan iri ufak bombalar çiziyordu
Avcunda bunlar kaldı

Berberde ustura dolaştırdı şehrin yüzünü
Cebindeki bozuk paraları da harcadı kaldırıma
Yayan gitmek için yeni bir intihara
Başağrısına binmeye hazırlanan insanımız
Öleceği günü beklemekten bıkmış
Bindi dağın doruğuna
İçinde bir küfür hapsolmuştu
Başladı yine hiçbirşeysiz ağlamaya
Gittiği yerden birşeyler sorulsa
Anılarım bitmiş diyebilirdi
Minderleri mektupları dostları mı anlatsın
Dünyada yıkılan bir kayaya benzediğini
Mor bir sokak dolaştığını
Oysa mutlu olamadığını
İşte bunlar yüzünden dünyada kalamadığını
anlatsın

Uçurumdan bir zambağa atladı
Zambak onu öpüyordu o zambağı

PEKER

● "... EŞE DOSTA SELÂM.. İNANDIĞIM DOĞRULARIN ADAMI OLDUĞUM, BÖYLE YAŞADIĞIM, KARINCA KARARINCA BU DOĞRULARIN SAVAŞINI DAHA ÇOK SANATIMDA YAPMAYA ÇALIŞTIĞIM, KURSAĞIMA HAKKIM OLMIYAN BİR TEK KURUŞ DAHİ GİRMEMİŞTİR..."
BİTTİ

sergiler

kaya özsezgin

Devlet Galerisinde

İstanbul Devlet Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nun, daha önceki yıllarda İstanbul'da düzenlenegelen yıl sonu sergisi, bu kez Ankara'da gösterildi. Okulun mobilya ve iç mimarlık, dekoratif resim, grafik sanatlar, seramik, tekstil sanatları bölümlerinin bir yıl içindeki başarılı çalışmalarını "Türk Dizaynı 72" adı altında ortaya seren bu sergi, pratik yaratıcı yeteneğin başlıca varış noktalarını, titiz bir işçilik doğrultusunda yansıtmaktadır. Yaratıcı yeteneği pratik kavramıyla birleştirmem boşuna değil. Aslında bu okulun kuruluş amacı ve çalışma yöntemi, tek'den çok, çoğula ve üretime yöneliktir. Pratik buluşların sanayi ve endüstri ortamına eşlik edebilecek, bu ortamın ihtiyaç ve beğenilerini destekleyecek — ama olumlu ve doğru bir çizgide — dizaynını yaratmak ve kabul ettirmek savaşındadır. Okulun yetiştirdiği elemanların,, entellektüel yaratıcı sanat düzeyinden çok, iş alanlarında görev almaları da bu gerçeği belgelemektedir. Sanayileşme süreci içine giren yurdumuzda, iç ve dış piyasanın üretim ilişkilerine olumlu katkılarla ortak olabilecek yaratıcı elemanların, her şeyden önce işin teknik yönlerini iyi kavramış, yeteneğini fonksiyonel bir çizgide temellendirebilen kişiler arasından çıkacağı bir gerçektir. Daha çok Almanya'daki kısa süreli ve hızlı sanayileşme çabalarını örnek alan yöneticiler, bu amaçla ondört yıl önce Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu'nun kurulmasına öncelik tanıdılar. Henüz bir kuruluş kanunu olmayan ve eğitim reformundaki yeri ve önemi yeterince tesbit edilmeyen bu okulun (*), sanayi kesimi için gerekli yaratıcı elemanları, teknik bilgilerle donanmış olarak yetiştirmesi bakımından önemli bir görevle yüklü olduğu da bilinmektedir. Soruna bu açıdan bakınca, okulun kuruluş kanununun bir an önce çıkarılması ve elemanların sanayi ortamında yetkiyle çalışabilecek koşulların devlet tarafından düzenlenmesi kaçınılmaz oluyor.

Okulun bu yılki sergisine "Türk Dizaynı" adının uygun görülmesi de oldukça anlamlıdır. Okul yetkilileri, öğrencilerdeki teknik ve estetik gelişmeleri kanalize etmek, yerel duyarlığımızı da haklı gösterecek bir çizgide değerlendirmek yolunda çaba göstermişler. Sergide, yer yer bu çabanın olumlu sonuçları da yok değildir. Ne var ki, çalışma ürünlerinin bütününde sistemli bir görüş olarak bu eğilimi izlemek olanağı pek yoktur. Hemen belirtelim ki, yerel duyarlığın tarih içindeki uzantısını, pratik teknik olanaklara uygulamak ilginç izlenimler yaratacaktır. Yeter ki, varılacak sonuçlar, içten bir eğilimi yansıtsın, özenti biçiminde kendini göstermesin..

Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu sergisinin, piyasada yatırım olanaklarını ellerinde bulunduran devlet ve özel kesim sektörü için de önemi vardır. Bu türlü sektörler, çoğunluğu zevksiz ve bayağı ambalaj, reklâm desen, renk ve kompozisyon saplantısıyla yoz bir beğeniye yer veriyorlar. Piyasayı saran bu çeşit eşyalarla, sergiyi süsleyen dizaynlar arasında yapılacak küçük bir karşılaştırma, çelişkinin acı yönünü bütün çıplaklığıyla ortaya koyacaktır. Piyasayı ellerinde bulunduran ve ucuza mal etme kaygısından ötede fazla bir etkinlik gözetmeyen kişilerin, bu çelişkiyi yeterince farkedip tutumlarını değiştirmeleri için böyle bir sergiyi toplu halde görmeleri, herhalde olumlu değişiklikler yaratacaktır. Elbette iyi niyetin elden kaçırılmaması şartıyla.. Çünkü, kalkınma ve sanayileşme savaşı içinde bulunan bizim gibi ülkelerde, iyi sunulmuş işlerin pazarlanması ve sanayi — endüstri ortamında yaratıcı emeğin fonksiyonel bir nitelik kazanması, başlıbaşına önemli bir sorundur.

Alman Kitaplığı Salonunda

Mevsim sonuna geldiği için gerekli yankıyı yapmayan sergilerin biri de, çağdaş Alman grafik sanatını, başka bir açıdan belgeleyen "ON — Dokuz" adlı Münih Sanatçılar Kooperatifi'nden 12 grafikçinin baskı resimleriydi. Daha önceki aylarda ayni galeride Alman grafik sanatının geleneksel ve çağdaş örneklerini, özel ve karma sergiler halinde görmüş, izlemiş olanlara, bu yeni sergi, Alman sanatçılarının baskı

(*) "Sanayi İçin Tatbikî Güzen Sanatlar", E. Bakla, Milliyet. 12 Nisan 1972

"On - Dokuz" Grubunun sergi kataloğunu süsleyen kapak

resim dalındaki orijinal eğilimlerini, teknik üstünlüklerini ve dikate değer duyarlıklarını bir kez daha belgeledi. Bir başka açıdan dedim, çünkü, bu sergi, Alman sanatçılarının örgütlenme ve geniş bir çevreye yayılma çabalarını da ortaya koyuyor. Şöyle ki, "On — Dokuz'un amacı, sanat piyasasını, sanatçılar ve geniş halk kitleleri açısından ve onların yararına değiştirmektir. "Kişisel ilişkiler ve akla yatkın fiatlarla, şimdiye kadar olduğundan çok sanat alıcısı bulmak" istiyorlar. Bu amaçla, sanat eserini pahalı fiatlarla alıcılar önüne sürerek, alıcıyı ilk anda ürkütmek yerine, bir ölçüde ucuz fiatlarla daha geniş bir çevrenin malı yapıyorlar. Sergilerini kendileri düzenleyip açıyor, kazanç ve zararı ortaklaşa paylaşıyorlar. Böylece sanat piyasasını yöneten aracılara da hak tanımamış oluyorlar. Bu konuda, ayni amaçla yazarların kurmuş oldukları "Yazarlar Basımevi'nden de esinlenmişler. Onlarca, "eğer sanatçı, üretim ve fiat üzerinde söz sahibi ise, bağımsızlığını ancak o zaman, bu işin ticaretini yapanların yanında koruyabilir". Adlarını da, Münih'deki 109 numaralı posta kutularından esinlenerek almışlar. Amaçlarını gerçekleştirmek için, ortak sergilerini, okullarda, üniversitelerde, çamaşır ve berber salonlarında, yurtlarda ve işyerlerinde açıyorlar.

Alman sanatçılarının, sanat piyasasına ilişkin bu çabalarının benzerlerine başka ülkelerde, bu arada bizde de — özellikle son yıllarda — rastlanıyor. Toplumsal ve ekonomik bunalımların yoğunlaştığı çağımızda, sanat eseriyle halk arasındaki diyaloğu canlandırmak, bu alana ilgiyi çoğaltmak için düşünülen tedbirler arasında, sanat eserine anlaşılır fiatlarla alıcı bulmak, galeriler dışına taşarak halkla daha doğal plânda bütünleşmek gibi eğilimlere öncelik tanınıyor. Ankara'da iki yıldır açılan karma ucuz satışlı sergiler, benzeri karma sergilerdeki resim satışlarına oranla, oldukça yoğun bir ilgiyle karşılanıyor. Şimdi bütün çaba, bu geneleğin yaygınlaşmasına, belirli illerimizin dışına taşan kapsamlı bir doğrultuda olmasına yönelmelidir.

İçlerinde en yaşlısı 1934 doğumlu **Peter Ackermann,** en genci 1942 doğumlu **Reiner Riediger** olduğuna göre, "On — Dokuz" grubu genç bir kuruluş. Resimlerinde de genç kuşağın görüşlerini, yaratma fantezilerini ve tekniklerini bulmak olanağı elbette var. Genellikle bilinçaltı verilerden, günlük olaylardan, önemsiz gibi görünen ilişkilerden, fantastik bağdaşımlardan hareket ederek, grafik sanatının kuytu köşelerini araştırıyor, kendilerine özgü kişiliklere varmaya çalışıyorlar.

Ankara Galerisinde

Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltraşlar Derneği, bu mevsimin faaliyetlerini, bir karma sergi ve ayrıca batılı sanatçıların birkaçı üzerine yapılmış film gösterisiyle kapadı. Karma serginin, daha ilk bakışta bundan önceki alışılmış karma dernek sergilerinden ayrılan bir yönü vardı. Bu kez, daha önce sergilenmemiş çalışmalara yer verilmiş ve serginin orijinal bir görünüş kazanmasına çalışılmış. Dernek açısından olumlu bir gelişmedir bu. Gerçi galerinin sapa bir yerde bulunması nedeniyle, bu sergiler gereken ilgiyi görmüyorlar ama, gene de sanat meraklıları, izleyiciler ve sanatçılar, bir kolayını bulup galeriye zaman zaman uğramayı ihmal etmiyorlar. Özellikle **Burhan Alkar**'ın heykelleri, bana hep bilinen ve karma sergilerde şöyle bir bakılıp geçilen yozlaşmış bir heykeltraşlık eğiliminin dışında, duyarlık yönü yoğun çalışmalar gibi göründü. **Turan Erol** bilinen natürmort resimlerinden biraz ayrılmış; fanteziyi az - çok geri plâna iten bir çalışma temposu içine girmiş. Daha yenilerden **Hasan Akın** ve **Haydar Durmuş,** tutarlı kompozisyon anlayışlarını sürdürüyorlar.

Türk — Amerikan Derneğinde

Türk — Amerikan Derneği'nin Güzel Sanatlar kolu, ressam **Lütfü Günay**'ın yönetiminde birkaç yıldan beri aralıksız çalışıyor, üye ressamların resimlerini yıllık sergiler halinde derneğin salonunda sergiliyor. Mayıs ayının sonlarında düzenlenen 10. ortak sergi, kendi aralarında bütünleşme çabası gösteren sanat heveslilerinin — biraz da boş zamanlarını değerlendirmek için — çalışmalarından oluşuyordu. Aralarında, amatör çizgiyi aşma iddiası gösteren bir - iki kişi yok değil. Onlar da zaten dernekteki çalışmalarla yetinmiyor, kendilerini bütünüyle resme veriyor, özel sergiler açıyorlar. Geri kalanlar için, dernek çatısı altında bir araya gelip azıcık yüreklenmek yetiyor, artıyor bile.

dost'dan okurlarına resim notları

Natürmort (Nature — morte)

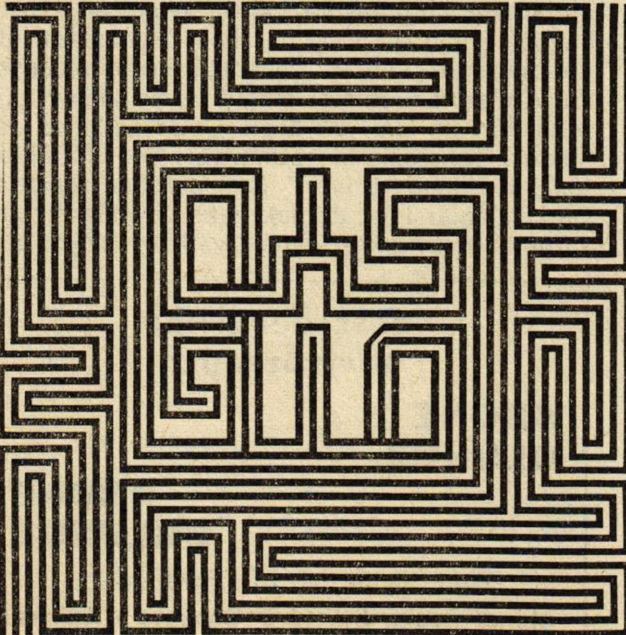
Fransızca karşılığı "ölü doğa", yani cansız tabiat demektir. Hareketsiz ve cansız konuları işleyen resimler için bu kavram kullanılır. Örneğin tabak içinde meyvaları, saksıları, çiçekleri, eşyalardan herhangi birini gösteren resimler birer natürmort'tur.

Bu çeşit resim, Rönesans döneminin sonlarında ve özellikle XVII. — XVIII. yüzyıllarda ressamlar tarafından çokça işlenmiştir. İzlenimci resimden bu yana, her türlü sanat anlayışı içinde farklı görünümler alan ve hemen bütün ressamların ilgi duydukları bir konu olan natürmort resimler, bugün de geçerliğini koruyan bir resim türüdür. Natürmortlarıyla ün yapan sanatçılar arasında XVIII. yüzyılda yaşayan **Chardin'i**, izlenimcilerden **Cézanne'ı** ve **Van Gogh'u**, kübistlerden **Braque** ve **Picasso'**yu örnek olarak sayabiliriz.

Dizayn (Design)

Plastik sanatların çizgi öğesiyle yakından ilgili olan bu kavram, genellikle eşyanın fonksiyonel niteliğiyle estetik görünümü arasındaki dolaysız ilişkiyi yansıtır. Bu yönden, eşya ile onu süsleyen ve bütünleyen plastik öğeler arasındaki uyum ve düzenlemenin tutarlığı, dizayn anlayışının da tutarlığını gösterir. Dizayn kavramı, sanata, yaşanan hayat içinde görevsel bir yer tanıyan anlayış açısından önem taşıdığı halde, bazı durumlarda renkli ya da renksiz resmin bütünlüğünü oluşturan öğeler arasındaki denge ve uyum düşüncesini belirtmek için de kullanılır. Ama gene de, grafik sanatların eşyaya uygulanmış örnekleri söz konusu olduğunda geçerlidir.

Bir grafik dizaynı

Peyizaj (Paysage)

Manzara ya da görünüm anlamına gelir. Doğadaki canlı ve değişken renkler, uzun yıllar boyunca sanatçılara esin kaynağı olmuş, bu türde resim sanatının ölmez eserleri ortaya çıkmıştır. İçinde yaşanılan çevre, öteden beri ressamların ilgisini çekmiştir. Rönesans boyunca manzara, figürü tamamlayan bir öğe olarak değerlendirildiği halde, XVIII. yüzyıldan itibaren özellikle Hollanda, İngiltere ve Fransa'da bağımsız bir manzara resminin olgun örnekleri verilmiştir. Hollanda'da **Ruisdael, Hobbema** ve **Vermeer,** İngiltere'de **Constable** ve **Turner,** Fransa'da Barbizon ressamları adıyla anılan **Corut, Courbet, Rousseau,** bu tür resmin bellibaşlı öncüleri olarak tanınır.

mayın

Bir geçit yeridir mayın
Ürkek ve afyonlu
Yağmurlarla gelir yüzleri
Geceye bakar
Aydınlık ve kimsesiz yerine bakar gecenin
Denetler
Bir yazı gibi bükülür sabaha
Yorgun bir kaçakçı gibi
Tutar yollarını yamaçların

Dayar yüzünü güneşe
Korkulan günlere
Ve oyunlara dayar yüzünü
Patlatır sesini gecenin
Açar sınırları
Karşı olmasını koyar önümüze
Büyürüz
Bir toprağı işler gibi öreriz günleri.

Mehmet KIYAT

"...Bize uslu olmayı öğrettiler başta."

tevfik çavdar

Uslu olmak denge uzmanlığıdır. Bir yerde kadercil̇iktir. Kişinin yaşamını belirleyen tüm ekonomik ve toplumsal koşulları değiştirmeden, değiştirmeyi düşünmeden aynen kabul etmektir. Konuşmayı, yürümeyi ya da ağlamayı ilk öğrendiğimiz günlerde karşımıza çıkmıştır "uslu olmak" deyimi. Uslu durursan sana şunu alırım; madem ki bunu istiyorsun o halde sokakta uslu uslu oynamayı öğren. "Uslu olmak" kavramı yaşamımızın her döneminde temelindeki denge arayan niteliğini yitirmeden, değişik biçimlerde karşımıza çıkmıştır. Sırası gelmiş ders kitaplarımızın dışında bir şey okumamamız istenmiş; sırası gelmiş amirlerimize saygının da ötesinde bir bağlılıkla itaat etmemizin iş hayatındaki başarımızın ana etkeni olduğu anlatılmıştır. Usluluk, metafizik düşünü ve davranışın adeta ön idmanını veren bir eylem haline getirilmiştir. Genel olarak, toplum katları arasındaki barışı simgeleyen temel kavramlardan biri olmuştur.

Türk Hikâye ve Roman'ında "uslu olmanın" kaderci dengesini Füruzan kadar etkin bir biçimde ortaya koyan bir başka yazarı ansımıyorum. 1970 lerin büyük toplumsal dalgalanmaları içersinde Füruzan'ı çekici kılan belkide bu yönü olmaktadır. "Tokat bir bağ içinde öyküsü hariç Füruzanın hikâyelerinde büyük şehir insanlarının, kendi toplum katları içerisinde direnmeyi bir kenara koymuş dengeli kısır döngülerinin buruk yaşamını, ayrıntılarıyla izlersiniz.

Toplumsal kökenleri ne olursa olsun Füruzan'ın kişileri büyük şehrin acımasız ortamında devinimlerini sürdürme çabasındadırlar. Ne var ki bu acımasız ortamı bölük, bölük duyarsınız bu öykülerde. O kişilerin sanki ayni kentin insanları olmadığı sanısı uyanır. Bir yerde yadsınacak bir anlatım biçimi gibi geliyor bu insana. Bir kenti, kişilerin niteliklerince çok parçalara bölmek. Her öyküde bir başka kentte yaşıyor sanısını veren insanları koymak ortaya.. Az gelişmişliğin kısır döngüsünü aşamamış, ya da aşma çabasında olan toplumların insan yığınaklarına benzeyen kentleri için bu anlatım biçimi, kanımca en doğru olanıdır. Bu gün, elimizdeki bilimsel incelemeler göstermektedir ki, bir Ankara kentinde birden fazla kent oluşmuştur. Altındağ'lının, ya da Solfasol yöresinin insanları yılda bir kere ya görür ya da görmez kentin pırıl pırıl yeni caddelerini. Her gecekondu serpmesinin kendine özgü töresi, yaşama biçimi vardır. Bilinmez Füruzan'ın bu anlatım biçimi bilinçli olarak mı seçilmiştir. Bir yerde beni de ilgilendirmez ne şekilde seçildiği. İster bilinçli, ister bilinçsiz bu anlatım günümüz Türkiye'sinin büyük kentlerine pek uygun düşmektedir.

Füruzan'ın yayınlanmış iki kitabındaki öyküleri dört bölüm altında toplayabiliriz. Birinci bölüm yer yer bir otobiyografi özelliğini gösteren, büyük kentin içinde kaybolmuş yoksul ve de yalnız ana — kız ın yaşamını anlatan (İskele parklarında), (Parasız Yatılı), (Yaz Geldi) öykülerini içermektedir. İkinci bölümdeki öykülerde de odak noktası küçük, sarışın kızdır. Göçmen kızı Redife'yi izleriz bu öykülerde. Babası'nın çaresizliği, büyük annesi'nin geldiği toprakları özlemesi, baba dostlarının buruk kaderciliği.... Bu boynu bükük, yaşamı uslu uslu aynen kabul etmenin ağırlığından bir defa sıyrıldıklarında Edirne'nin köprülerin de görüyoruz. Küçük, ahşap tabanlı odada oynanan memleket oyununun hızlanan temposuyla sevinç, ve kıvanç dolu bir iyimserlik doluverir okuyanın içine.. Ama o kadar. Redife'ye güzellemede göremeyiz o iyimser, yarının iyi günlerini müjdeleyen oyunun en küçük kırıntısını bile. Osmanlı düzeninin artıkları içersinde kendi yaşamını sürdürmeye çalışan küçük insanı anlatan haraç'ta da ayni boynu bükük kadercilik izlenebilir. Bir ufak direnme gücü bile yoktur bu insanların. Kendi yaşamlarının toplum içersindeki gerçek yerini bile bilemezler. Sanki o koca kenti dolduran insanların dışındadırlar. Burada da Füruzan'ın ustalığı ortaya çıkmaktadır. Töresiyle, yaşama eylemleriyle birbirlerinden böylesine ayrılmış insanların yalnızlığı kaçınılmaz bir sondur. Yalnız olmayan insan üretim ve yaşama çabasında bir çok kişiyle ortaklık kurabilmiş insandır. Yoksul küçük kent-

soylunun böylesine bir üretim ortaklığı yoktur. Bu ortaklığın yarattığı yaşama gücünü, "Redife-ye Güzelleme" de eski bizans helâsını kullanan torna atelyesi işçilerinin öğle yemeğini anlatırken şöyle bir sezinleyiveriyoruz.

Üçüncü bölümdeki öykülerde feodal ve eski Osmanlı kentsoylularının yozlaşma ve çözülmesini görmekteyiz. "Nehir" ve "Su ustası Miraç" güneyin yarı feodal artıklarının günümüze uzanan yaşamlarındaki köklü değişmeleri sezdirmektedir. "Gül mevsimidir" adlı öyküde Osmanlı devrinin Cumhuriyete akıp giden büyük yozlaşması anlatılmaktadır. Bu öykülerdeki kişilerin hepside büyük kentlerin yeni bir topluma dönüşmek üzere olan kalabalıkları içersinde varolan insanlardır.

Dördüncü bölümde büyük kent, getirdiği tüm çaresizliklerle dile gelir. "Kuşatma", "Ah... Güzel İstanbul" ve "Kırlangıç Balıkları" böylesine çaresizlik dolu, kötümser öykülerdir. Okudukça insanın aklına şu soru gelmektedir: yokmudur bir çıkış yolu? Nedir temelde yatan sorun. Kentlerdeki küçük kentsoyluların kaçınılmaz, kaderci sonu böylesine kesin midir. İşte okuyanı umutsuz kılan Füruzan'ın bu sorulara getirdiği cevabı göremiyoruz. Bu öykülerin önde gelen kişileri Nazan, Cevahir ve Mehmet'in kurtuluşu nerededir. Herkezce bilinir küçük kentsoylunun dramı bölüklü, parça parça yaşamındandır. Kendi içlerinde bir orman yasasının kurallarını eksiksiz işlettiklerinden ötürüdür. Ama öyküleri okurken sezemiyorsunuz bu iki kere iki dört gibi güçlü doğruları.

Kanımca Füruzan'ın kerelerce okunup üzerinde tartışılması gereken öyküsü "Tokat Bir Bağ içinde" dir. Burada usluluğu öğütlemiyor Füruzan. Bir büyük kentsoylu kızla, bir küçükkentsoylu; ama bulunduğu ara toplum katının tüm çıkmazlarını görebilmiş bir küçük kentsoylu kızın karşılıklı konuşması ya da hesaplaşmasıdır bu öykü. Hesaplaşan gerçekte küçük kentsoylu Haticedir.

Bu öyküde de Hatice'nin sorunu tüm yanlarıyla görüp, çözüm yollarını çıkarabildiği kanısında değilim. Özellikle öykünün bitiminde kendi küçük kasabasını, ailesini sevecenlikle ansıması... onların "bak komşum, gördün mü, aynen buradan uğurladığımız günkü gibi" demeleri için istedikleri biçimde mektup yazmaya karar vermesi, okuyana kısırdöngünün değişmediği şansını verecek nitelikte. Fakat gene de bu ansımalar, halkını sevmeden ötede bir anlamı taşımasa gerek. Hatice bu halkı değiştirmeye, onlarla birlikte direnmeye kararlı. Yapılacak işlerde onların desteğinden başka bir şeye inanmıyor. Büyük kentlerin bölüklü, çaresizlik dolu, kaderci yaşamı bir yerde yıldırmış onu. Belli yarınları güzel etmek için çalışıyor Hatice.... Füruzan'dan bizlere kalan en köklü ve güçlü bildiri de Hatice'nin ağzından gelen.

İKİ ŞİİR İKİ DÜNYA VII

ahmet inam

B. 4 ASAF HALET ÇELEBİ'NİN DÜNYA GÖRÜŞÜ

1. Doğa — Birey

A. Halet, dünya karşısında mistik deneyi yaşayan bir kişi. Mistik deney, varlıkla insan bilincinin **dosdoğru** ve **gizli** bir biçimde birleşmesidir. (Bkz. Peyami Sefa, **Mistisizm (Tasavvuf)**, Bedir Yayınları, 1961)

Mistisizmde varlığın temeli, herşeyi içine alan, "Bir", Allahtır. Gizli ve dosdoğru birleşme, "ruhun" içinden dünyanın içimizdeki etkileri arınarak birleşme demektir. Mistisizm, bir deney, bir bilinç durumu olarak düşünebilir. (Bkz. Doç. Dr. Cavit Songar, **Mistisizmin Ana Hatları**, İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1966) Mistik deneyde, bilinç hiçbir düşünce ve duyum taşımadığı için, gündelik bilinçle çözümleme yapılamaz. Bu durumda, özne (süje), bütün dünyasal ilişkilerden arınmış, nesne (obje) ile birleşmiştir.

İlk sorum şu olacak : "Asaf Halet, mistik bilinci taşıyan ya da mistik deneyi yaşayan biri olarak eldeki şiirde nasıl bir mistisizm içindedir?"

Daha önceki çözümlemelerde şairin, dış dünyaya açılıp açılıp kapandığını göstermiştim. (Bkz. Semantik Yorum) "Sınırsız göğe düşüyorum" mistik bir bilinç durumunu veriyor. Mistik bilinç durumu birbiri ardından gelen beş evrede geliştirilir. Mistikler bu allahla birleşmeye giden yola, "Zühd ve Tekvâ" diyorlar. Çelebi, şiirlerinde bu beş yolu da yaşamış görünüyor.

1. Mistik, bilinci gerçekleştirebilmek için, önce **uyanmalıdır.** Günlük yaşayışın değersizliğinin, Tanrıyla birleşmenin öneminin kavrandığı evredir, bu evre.

görmek istiyorum
    gözümden ye beni
duymak istiyorum
    kulağımdan ye beni

düşünmek istiyorum
kafamdan beni yût
harpût

— HARPUT —

Burada mistik birleşmeye olan istek görülüyor. "Görmek", duymak" ve "düşünmek" mistik bilinçle elde edilebilir, düşüncesindedir Çelebi. Mistiklerin deyimiyle "uyanmıştır."

2. Uyanan ruh, içindeki dünyayı, dünyanın bütün sorunlarını, alışkanlıklarını atar, **arınır.**

Arınma evresi Çelebi'de

ibrahim
içimdeki putları devir
elindeki baltayla

— İBRAHİM —

dizeleriyle belli olur.

3. Dünyayı içinden atan mistik, **aydınlanma** evresine girer. Tanrının varlığına iyice yaklaşıldığı içindir bu aydınlık.

güneşin ışığı var
güneş yok
güneşin ışığını kim anlatabilecek
....
arıyorum
güneşin ışığını anlatacak olanı.
güneş içime vuruyor

— GÜNEŞİN IŞIĞI —

4. Aydınlığın ardından, kavranılması çok güç olan Tanrının varlığından doğmuş, karanlıkla karşılaşılır. Belli bir bilinç düzeyine gelmiş mistik, Tanrıyı kavramaya çalışmaktaysa da bunu başaramadığı için karanlığın içine düşmektedir. Bu evreye, "karanlık gece", "ruhun karanlık gecesi" (The Dark night of soul) denmektedir. (Bkz. **Mysticism in World Religon,** Sidney Spencer, Penguin Books, 1963) İşte çelebi'nin elimizdeki şiiri mistik deneyin bu evresini belirlemektedir. "Tavansız gök", "yıldızsız gece" "siyah gök" bu belirsizliği simgeliyor. Çelebi'nin "romantik gençliği", mistik deneyin sondan bir önceki dönemindedir.

5. Mistik yaşantı, benliğinin Tanrıyla birleşmesiyle amacına erişir.

bütün denizleri içtim
ve kendim kaybolup
deniz oldum
sonsuz deniz oldum

— TRİLOBİT —

Tanrıda (denizde) yok olur benlik, tanrı olur.

Çelebi'de doğanın, doğa içindeki varlıkların, altında yatanı bulma tutkusu vardır. Görünen doğayla yetinmez Çelebi. Herşeyin arkasında yatan **nedeni** arar. Elimizdeki şiirde "ellerin çok uzağa" gitmesi bunu gösterir. Mistik kafa yapısının etkisiyle en olmadık şeyleri, karanlığı düşünür.

ve yerin altından
çıkan
solucanlar
büyük bademin altında
sohbet ederler
giderler
gelirler
aralığın görünmeyen yerinde
ve ben
limonluğun içindeki
kırmızı toz dolu sandığı düşünüyorum
pencerede

— İKİNCİ PENCERE —

"Kırmızı toz dolu sandık"la yetinmeyecektir hiçbir zaman. "Hakikat diye bir şey varsa eğer ona varılmaz. Çünkü her dadika değişiyor, dağılıyor. Buldum diye rahat etmek yoktur. (1953'te Fikret Ürgüp'le **Yeditepe'**de yaptığı konuşmasından) Oysa doğayı yendiğini, gerçeği bulduğunu ileri sürer kimi zaman. Saklar bu gerçeği kimseye söylemez. (Şairin toplumsal yapısı!) "Boğaziçi'nde yalının somaki direklerinde güneşi seyrederken dedem, kerevetin altından bodruma iner ve Hint'ten getirdiği adamlarla simya arardı; bununla beraber simyayı ben buldum, kimseye de öğretmeyeceğim." — "İstanbul". **İstanbul** dergisi, Mayıs, 1954 —

Çelebi'de **gerçek,** bireylerin tek başlarına kavrayacakları, gizli ve başkalarına kapalı bir gerçektir.

Doğada, yaşantıda zıtların oluşturduğu bir diyalektik vardır. Aydınlık ve karanlık sürekli olarak çarpışmaktadırlar. (Bu düşünce kaynağını Zerdüşt dininden alır.) "Nurusiyah" adlı şiirinde zıtların birleşmesi görülebilir. Yükselme anlamındaki "Tavansız göğe düşmek" bu zıtlığı eldeki şiirde de gösterir. Aslında, zıtlık görünen "âlem" dedir. bilincin Tanrıya katılmasıyla çelişmeler yiter, herşey bir olur. (Mistisizmde de Diyalektik Maddecilikte de Heraklit'in izleri vardır!)

Doğadan, "gerçek" ten korkar Çelebi. Doğa'nın bilinemezliğinden irkilir.

anlaşılmaz sözlerin var
gündüzleri bambaşka
geceleri büyücüsün
korkuyorum
maram
şeytanım

— KORKUYORUM —

Doğayı algılayışı, "tanıma" yapısında sarsıntı yaratır. Nöro-psikolojik yapısı sarsılır böylece. İnanmak zorundadır. Karanlığın içinde gerçeği bulduğuna inanmak zorundadır, inanır.

Değişen, değiştiği için de bilinemeyen dünyada değişen doğrular vardır. Çelebi bilir bunları.

mikrop üstüne mikrop
küçüle küçüle
dağ üstünde dağ

büyüye büyüye
büyüyüp küçülmeyen bende
sonsuz karıncalar doludur.
— KAİNAT —

Bu şiirden de çıkarılabileceği gibi, insanın 1. değişmeyen, Tanrıya âşık bir ben'i, 2. "Korkuyorum" şiirinde görüldüğü üzere, "mara" sını, şeytanını taşıyan dünyasal benliği vardır. Çelebi'de ilk benlik onu korkularından kurtarır, dünyada "gerçeği bulurarak ruhsal açıdan dengede kalmasını sağlar.

Doğa ve benlik mistiğidir Çelebi, eğer mistikleri Doğa, benlik, Tanrı mistikleri olarak üçe ayırırsak. Tanrı sözünü hemen hiç etmez şiirlerinde.

Madde, ruhun biçimlenmesinden doğar.
şekiller bir yerden geldiler
şekiller bir yere gittiler
şekiller görünmez oldular
— MANSUR —

"Şekiller", "bir yerden" gelirler. Ruhtan doğarlar. Böylesi "madde"yi yaşarken, şair bilgiden, bilinçli incelemeden çok, mistik bir bilmezliği yeğler. Şiirdeki ritm, mistiklerin Tanrıyla birleşme öncesi ritmik salınımları düşünülürse, sanki Tanrıyla birleşmeye, Vecd'e (ectasy) hazırlıktır.

"kim olduğunu bilmek istemiyorum
yalnız etrafında nefes almalıyım
— MISRI KADİM —

Doğanın gücü karşısında, doğada eriyerek mistik birleşmeyi gerçekleştiren Çelebi, irdeleyici kafa yapısının etkisinden de kurtulamaz. Gerçeği bulamadığı için "rahat" edemeyen şair, gerçeğin ayırdındadır kimi kez. Bunun için acı çeker. Gerçeğin kendisiyle alay ettiğini duyar.

hem boş odaya girişimde
bir kahkaha
ve çıkışımda
bir kahkaha
— KAHKAHA —

Benlik, doğanın alayıyla, karşılaşınca bu alayı doğaya, başkalarına yansıtır. (Ruh bilimsel "projection" mekanizması) Ağırbaşlılığını böyle sağlar. "Her şeyde alay yok mu? Kainat bizimle alay eder. Ben kendimle alay ederim. Vakit kalırsa başkaları ile alay ediyorum." (1953'te Fikret Ürgüp'le Yeditepe'de yaptığı konuşmadan)

Neden alaycıdır "Kainat"? Çelebi mistik yolda düştüğü girdabın yarı bilincindedir, hiç değilse. Onun için mistik değildir Çelebi, yarı mistiktir.

Milliyet Yayınları mahkûm oldu

samim kocagöz

Milliyet Gazetesinin kitap yayınları Müdürü yazar Sayın Tarık Dursun'a, şimdi ansıyabildiğim kadarı ile yazdığım mektupta şöyle dedim:

"Milliyet Yayınları arasında çıkan (Çocuklara Hikâyeler) antolojisine, benim (Beyaz Güvercin) adlı hikâyemi koymuşsunuz. Benden izin alınmadan, bana sorulmadan antolojiler için hikâyelerimin yağmalanmasından bıktım. Kitaplığımda on beşe yakın böyle antoloji var. Hepsi haberim olmadan hikâyelerimi almış yayınlamış. İçlerinde iznimi alanlar da var. Siz de hiç olmazsa nezaket gereği bir soramaz mıydınız? Şimdi lütfen iki baskı yapan, on biner bastığınızı ilân ettiğiniz antolojideki hikâyem için telif hakkımı gönderiniz." Daha neler yazdım ansıyamıyorum ama şöyle de dedim : "Tarık, sen de yazarsın; iğneyi kendine çuvaldızı başkasına batır..."

Sayın Tarık Dursun'dan günlerce ne bir ses, ne de bir haber. Bu kez, telif hakkım bir kuruş bile olsa dava edeceğim! Yabancı ülkelerde basılan, yayınlanan antolojilere giren hikâyelerim için bütün yabancı basımevleriyle imzalı anlaşmalarım var, dedim. Yine Tarık Dursun'dan ses soluk çıkmadı ama, antolojiyi tertipleyenden bir mektup geldi: "Çocuklara bir hikâyenizi armağan etmez misiniz?" diyordu. Doğrusu çok öfkelendim : Milliyet Yayınları, tanesini on liraya sattığı antolojileri çocuklara armağan ediyor muydu? Liseden otuz yıllık arkadaşım avukat Nurullah Tuksavul, kara kaplı kitaplara baktı : "Yahu boş yere sinirleniyor, kendini üzüyorsun. Biz, bu davayı kazanırız! Sen, işi bana bırak, çalışmana bak." Dedi. Mahkemeye başvurduk. Benim davacı olduğumu öğrenince; Tarık öyle sanıyorum ki davaya bakan sayın yargıca karşı suç işledi : Antolojinin ikinci baskısından sonraki baskılardan hikâyemi çıkardı.

Mahkeme, yürüdü gelişti. Bilirkişilere soruldu: Antolojinin içindeki yazar sayısına ve iki baskıda hikâyemin bulunmasına göre karara varıldı: Milliyet Kitap Yayınları, (Çocuklara Hikâyeler Antolojisi) ndeki her hikâye için, her baskıda, yazara (750 lira ödemeye mahkûm oldu. Benim hikâyem ikinci baskıdan sonra çıkarıldığı için 1500 liraya hak kazandım. Bu, bir kuruş da olsa, yazarlık gururum için, yeter de artardı bile... Yayınevlerinin yazarları sömürdüğü çok görülmüştür ama, yazarın yazarı sömürdüğü şimdiye dek görülmüş müdür? (İbret-i âlem için) mahkeme ilâmı da aşığıdadır. Herkes hakkını arasın:

Türk Milleti adına hüküm vermeye görevli ve yetkili bulunan İzmir I. Asliye Ticaret Mahkemesinin 7.4.1972 günlü kararı:

Esas: 971/27	Üye: 8257	Üye: 11756
Karar: 972/40	Orhan Ada	İsmail Hakkı Yılmaz

Başkan: NAİME ÖZDEREN: 6604

Kâtip: Gülten Güleç.

DAVACI	: Samim Kocagöz.
Vekili	: Avukat Nurullah Tuksavul, İzmir.
DAVALI	: Milliyet Yayın Limitet Şti. (Nuruosmaniye — İstanbul)
DAVA	: 2.000 Lira alacak.

Davacı vekili, 25.1.1971 kayıt tarihli dava dilekçesinde :Davalı şirketin, Türk Edebiyatından seçilmiş (Çocuklara Hikâyeler) isimli kitabı neşrettiğini, davalının bu kitabı müvekkilinin telif eseri olan (Beyaz Güvercin) isimli hikâyesini de okumuş ve neşretmiş olduğunu, davalının bu kitabı Temmuz 970 ve Ağustos 970 olmak üzere iki defa neşretmiş ve her iki baskıya da davacının ayni hikâyesini basmış olduğunu, hikâyenin kitaba basılması hususunda müvekkilinden hiçbir izin alınmadığını ve telif ücreti ödenmediğini beyanla, telif hakkına karşılık her iki baskı için 1.000 er liradan 2000 liranın ve ayrıca mahkeme masrafları ile birlikte davalı'dan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı 11.2.1971 günlü cevap arzuhalinde: Kitabın İstanbul'da basılmış ve dağıtılmış olması sebebiyle, davanın İstanbul mahkemesinde görülmesi iktiza ettiğini ve dava ticari mahiyette bulunmadığından, Asliye mahkemesinde bakılması gerektiğini ve görevli Asliye mahkemesine gönderilmesini istemiş ve esas bakımından 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanununun 34. maddesinin bölüm başının (Eğitim ve öğretim için seçme ve toplama eserler) başlığını taşımakta olduğunu ve madde de, maksadın haklı gösterdiği bir nisbet dahilinde iktibaslar yapılmak suretiyle, hal ve vaziyetinden eğitim ve öğretim gayesine tahsis edildiği anlaşıldığından, seçme ve toplama eserler vücude getirilmesi serbesttir, hükümünü taşıdığını, ve aynı kanunun 35. maddesinde ve bilhassa 3. fıkrasında, iktibaslar yapılmasının serbest olduğunu ve bu eserin muhtelif yazarlardan örnek alınmak üzere eğitim ve öğretim için seçme ve toplama eserler meyanında olduğunu ve telif ücreti verilmesinin gerekmediğini ve esasen 1000 liradan 2000 liraya telif ücretinin fahiş olduğunu beyanla davanın reddine karar verilmesini istenmiştir.

Davacı vekilinin yüzüne karşı, davalının gıyabında yapılan açık duruşma sonunda; dosya incelendi, gereği konuşuldu:

Davalı vekili dosya münderecatını tekrar etmiş, vazife ve selâhiyet itirazlarının reddine karar verilmesini istemiştir.

T. T. K. nun 4 ve 18. maddesinin 5. bendine göre, davanın ticarî mahiyette olduğundan, vazife itirazının reddine, ayrıca dava konusu kitabın İzmir Kitabevlerinde de satıldığı, Tuga Kitabeviyle Yavuz Kitabevinden gelen cevaplardan anlaşıldığından, selâhiyet itirazının reddine karar verilmiştir.

Davacı vekili 2.7.1971 günlü delil listesini ibraz etmiştir.

Milliyet Yayın Limt. Şirketinden gelen 4.11.1971 günlü yazıda: Dava konusu (Çocuklara Hikâyeler) kitabının, Temmuz/1970 günlü I. baskısının 5510, Ağustos/1970 günlü ikinci baskısının 5530 adet basıldığı ve bu baskıların birincisinde (Beyaz Güvercin) adlı hikâyenin neşredildiği bildirilmiştir.

Bu yazıda her ne kadar, yalnız I. baskıda (Beyaz Güvercin) adlı hikâyenin neşredildiği bildirilmekte ise de, davacı vekili tarafından mahkememize ibraz edilen kitaplardan, 2. baskıya ait olanda da (Beyaz Güvercin) isimli davacıya ait hikâye'nin neşredildiği görülmüştür.

5846 sayılı Fikir ve sanat eserleri kanununun 34. maddesinde hal ve vaziyetten, eğitim ve öğretim gayesine tahsis edildiği anlaşılan seçme ve toplama eserler için iktibaslar yapılabileceği yazılıdır. Ancak dava konusu kitabın eğitim ve öğretim gayesine tahsis edilmiş bir eser olmayıp, ticarî maksatla yayınlandığı anlaşıldığından, davalı tarafın bu hususa ilişkin savunması yerinde görülmemiştir.

Bilirkişi Edebiyat Öğretmeni ve yazar Fuat Edip Baksı, 22.3.972 günlü raporunda; davacı Samim Kocagöz'ün memleket çapında tanınmış bir yazar olması ve kitabın baskı adetleri itibariyle davacıya her baskı için, telif hakkı olarak 750 şer lira ödenmesinin uygun olduğu bildirilmiştir.

Bilirkişinin mütalaası, kitabın Türk Edebiyatından seçilmiş hikâyelerden olduğu gözönüne alınarak, mahkemenin kanaatına uygun görülmüştür.

Bu sebeple, davalı şirketin, davacının (Beyaz Güvercin) hikâyesini izinsiz olarak neşrettiğinden, telif hakkı olarak beher kitap için 750 şer liradan 1500 liranın davalıdan alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine ve bu miktara, dava kayıt tarihi olan 25.1.1971'den itibaren % 5 kanuni faizinin yürütülmesine, masrafın ve ücretin vekâletin davada red ve kabul edilen kısımlara göre taraflara yükletilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

HÜKÜM: 1) Sabit olan (1.500) liranın, davalıdan tahsili ile davacıya verilmesine ve bu miktara, dava kayıt tarihi olan 25.1.1971'den itibaren yıllık % 5 kanuni faiz yürütülmesine,

2) Davacının fazlaya ilişkin talebinin reddine,

3) Dökümü aşağıda yazılı (150.50) lira taraflarca yapılmış bulunan dava masraflarının, dava kazanılan ve kaybedilen miktara göre hesaplanarak, (112.87) liranın davalı-

sabahla

Parçalanan bir ülkeydi
yüreğim

çıktım sabahla yola
denizlerin kahrıydı alnıma vuran
gövdemin arasında prangalı güneş
çapanın ve sabanın kahramanlığıydı
yiğit bağrına toprağın vuran

ince iki türkü süzüldü namluya
biri yüreğimde kan
biri yüzüne vatanımın
atılmış sıkı kurşun
sevdası silinmez dağlarım
akşamın yüreğinde iki mahzun resim
ahmet yürür ben yürürüm
tepeden tırnağa sımsıkı hüzün

patlarsa bir eylül patlar izmir
küfeli çocuklar koşar çıplak
dağlarda yürekler namlu
ha patladı ha patlayacak

gözleri engerek dili şimşek
dönümünü hesaplar hasat yılının
bilmez ağızlarında namuslu bir türkü
kana kansa topraktadır düşleri

parçalanan bir ülkeydi
yüreğim

Ender SARIYATI

ya, (37.63) liranın davacıya yüklenmesine,

4) Hüküm altına alınan miktara göre hesaplanan (30.00) lira ilâm harcının davalıya yükletilmesine,

5) İzmir Barosu avukatlık ücret tarifesi uyarınca, davada hüküm altına alınan miktara göre davacı vekili için hesaplanan (150.00) lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, temyiz edilebilmek üzere 7.4.972 tarihinde davacı vekiline karşı, davalı tarafın gıyabında, OYBİRLİĞİ ile karar verildi ve açıkca hazır bulunan davacı vekiline anlatıldı.

BAŞKAN : 6604	ÜYE : 8257	ÜYE : 11756	KÂTİP
İmza	İmza	İmza	İmza

DAVA MASRAFLARI

Davacının	Davalının
143.50 Bilirkişi ücreti vs.	4.00

İLÂM HARÇLARI	BEYANI
30.00 İlâm Harcı	30.00 İlâm Harcı
15.00 Peşin alınan harca mahsup	3.00 Posta pulu
15.00 Alınması icap eden ilâm harcı.	33 toplam,

(Aslı gibidir.)

Yugoslavya Türk Ozanlarından Seçme Şiirler

derleyen : necati zekeriya

Bu sayımızda, okurlarımıza Yugoslavya'da yaşayan ve yaratan Türk asıllı yazarlardan bir şiir demeti sunuyoruz. Şiirlerini okuyacağınız bu yazarların kimi şiir ve düz yazıları, hattâ yapıtları da zaman zaman Türkiye'de yayımlanmıştır:

Enver Tuzcu (1917 - 1954)

ONSUZ BİR AN

Karanlıklar yine bastı penceremin dışına,
Gönlüme bir kasvet çöktü akşamın melâlinden,
Biraz sonra kavuşurum ben parlak yıldızıma
kalmaz eser gönlümde karanlıktan, hüzünden.

yıl : 1941

Şükrü Ramo (1918 -

UNUTMAM

Sarı yapraklar uçuşurken semada
rüzgârın kanadına sarıldım
savaş hırsları örülürken kafamda
kendimi Aktaş'ta buldum.

Aktaşa hatıram ayan
onu unutmam hiçbir an.

Anne oğlunun okşarken saçlarını
güzel yarına kuvvet diledim
hayat ölüme çatarken kaşlarını
ölsem de acımam dedim.
Sözüme hatıram ayan
unutmam hiçbir an.
Karlı topraklar sevinirken bahara
harap duvarlar yıkıldı sandım
şehit yoldaşımı verirken mezara
gözümden yaşlar akıttım.
Şehide hatıram ayan
onu unutmam hiçbir an.
yıl : 1944

Necati Zekeriya (1928 -

KÖREBE

Sevgi körebe
sevgi saklambaç
ben ebe
başladık oyuna
sevgi büyük oyuncu
oynadık oynadık oynadık
sevginin bir gözü varmış meğer
sevgi büyük oyuncu
sevgi usta oyuncu
yenmek mümkün mü onu hiç
ama ben hâlâ oynuyorum.

İlhami Emin (1930 -

BALKONLAR

Balkonlar
karşı balkonlar

Binbir renkli oyuna tutunmuşlar
çocuklar

Kendimi unutmaktır salt
bana kalan
Bitişikteki evi bir kat daha
yükseltirler

Ben de öyle yükselebilseydim
ne olurdu vay size
ayaklarım

Bir de karanlık basınca
evlere dönmeğe mecbur çocuklar
uykuyu sevmiyen
çocuklar

Naim Şaban (1935 - 1961)

HÜRRİYET

Bir hayal mı bu kuş
dallar gümüş yapılı
kuşun hafif kanadı
şimdi dala takılı
Bir hayal mı bu kuş
bak ölmüşken de
ne güzel

Nusret Dişo Ülkü (1937 -

VARLANMAK

Bazen yakın bazen uzağız
bazen uzak bazen sıcağız
Kıyılar gibi yakın kıyılar gibi uzak
mevsimler gibi soğuk mevsimler gibi sıcak.

Bazen sarhoş bazen ayığız
bazen garip bazen âşığız
Sarhoş kadar sarhoş ayıklar kadar ayık
garipler kadar garip âşıklar kadar âşığız
Bazen var bazen yokuz
bazen aç bazen tokuz
İnsanlar gibi var tanrılar gibi yok
açlar kadar aç toklar kadar tok.

Nemetullah Hafız (1938 -

ÖZGÜRLÜK İÇİN

Bütün yaz uykusuz işler karınca
bir buğday tanesi için

Acunu çevreler kırlangıç
bir böcek için

Dağı uçtan uca yıkar kişi
bir parça ekmek için

Hepsi bunlar can verir
bir tek özgürlük için.

Hasan Mercan (1944 -

SARI YUSUF

ya boş verin
ya düşünün
sarı yusuf
ahırda değil
düşte doğmuştu
Sarı Yusuf
sarı köydeki
sarı imamın duasiyle
uyumuştu

İster ağlasın
ister gülsün
mânası yok
Yusuf'un ölümü
unutulmuştu

İskender Müzbeğ (1947 -

EN ESKİ KİTAPLIKLAR

arslan kaynardağ

En eski kitaplıklar benim vatanımda kurulmuş,
Nice kırallar gelmiş, sultanlar gelmiş ve de devlet adamları,
Yalnız savaşmamışlar onlar, bilgileri sevmişler,
kitapları sevmişler,
Bu sevgilerle yücelmişler çağlar boyu.

Öyle kitaplıklar kurmuşlar ki, bugün olduğu gibi duruyor
hepsi de anıtlar gibi,
Bütün bunları benim mimarlarım yapmış onları saygıyla anıyoruz,
Benim mimarlarım yapmış bu güzelim kitaplıkları.

Sultanlar kitap bağışlamış millete, vezirler kitap bağışlamış,
bilginler kitap bağışlamış,
Çiçekten güzel çoğu ve ekmek kadar yararlı.

Bağışlamayanlar da var çok yazık, kitapları ne olmuş kimse bilmiyor.
Oysa ne iyi şeydir kitap bağışlamak milletim okusun diye,
Ne iyi şeydir kitabı çoğaltmak okuyanı çoğaltmak,
Zira öyle çok insan bilirim ki bilgiye susamışlar
kitaba acıkmışlardır.

Yarısından çoğu okuma bilmiyor benim insanlarımın yıl 1972,
Kitap nedir bilmiyorlar, hiç kitaplık görmemişler,
İstediği kadar en eski kitaplıklar benim vatanımda bulunsun.

Yapılacak çok şey var biliyorum,
Biz bir yanda, sorunlar bir yanda durur,
Bir dakika gecikirsek bağışlanmaz suç olur.

GÜVERCİNLER

Pazar meydanında uçar kuşlar
Güvercinler, göğüsleri şişkin
hareketlerinde özgürlük, sevinç belirtisi var
tüyleri yansıtır ışığını güneşin.

Pazar meydanında uçar kuşlar
güzel bahar günlerini yaşıyor diye
yıldız örneği gözlerinde bakışlar
özlemli gibi bir baharlı sevgiye.

Güvercinler... insanlar da sanki güvercin
insanlar da tuhaf harekette sevgiden
kimileri aldırmaz, kimileri tedirgin
ve ağlar günler için, sevgisiz giden.

Bayram İbrahim (1947 -

ÖRFLER

Örfler vardı tarih boyunca
toprağa insan tabanları basınca
çoğaldı sayısı birden bine
ve böyle yürüdü binden binlere

Şimdi örfler sayımıyla iniyor
insanlar uslandıkça
bir bak binlerden bin
ve binden bine inecek besbelli

Sonra haçlar camiler kiliseler
tapınaklar çağlarla düşecek
kimse artık eğilmeyecek
örfler adına mumlar kandiller yakılmayacak.

Avni Engüllü (1947 -

SONUÇ

sen dünyayı dört duvar arasından
göredur
yüreğim boşsa
içim odunla doludur

Suat Engüllü (1950 -

İMPRESSİON

sen varsın
dostlar var güneş
gökyüzü alabildiğince mavi
ben varım
sek yoksun
ne çocuklar ne yıldızlar
ne ağaçlar alabildiğince yeşil
ıssızlıktır çalar kapımı senin ardından
ve ben yokum.

james thurber" den bir öykü

macbeth'in esrarı

semiramis aydınlık

"Tanrım nasıl oldu da bu budalalığı yaptım" diyordu, İngiltere'de sayfiye otellerinden birinde tanıştığım Amerikalı kadın, "fakat nereden bilebilirdim, bu kitap da dükkânda diğer Pinguin yayınları arasında duruyordu, hani şu altı pence'lik cep kitapları var ya... Ben dedektif romanı sanıp satın aldım. Bütün cinayet romanlarını ve yazarlarını tanırım. Ama bunu henüz duymamıştım. İyice bakmadan araştırmadan aldım. Shakespeare olduğunu sonradan görünce öfke ve şaşkınlığımı kestirirsiniz sanırım." Kederine ortak olucu birkaç kelime mırıldandım.

"Anlamam bu Pinguin kitapları yayımcıları neden dedektif romanları ile Shakespeare'leri ayni büyüklük ve ayni görünüşte basarlar?" diye sürdürdü, lafını kesdim :

"Yanılmıyorsam Shakespeare'lerin rengi başkadır!"

"Gerçek mi ? Hiç bilmiyordum. Dün akşam yatağıma gömülüp kendimi güzel bir cinayet romanına hazırlamışken karşıma ne çıksa beğenirsiniz? Macbeth trajedisi.. Liseliler için filan ideal bir kitap, Ivanhoe gibi örneğin..."

"Veya 'Deri Çorap' "

Amerikalı kadın başını salladı : "Tam tamına öyle... Ve düşünün bir kere ben Agatha Christie'ninkiler gibi helecanlı bir öykü beklerken! Hercule Poirot'yu tanır mısınız? Benim en sevdiğim dedektiftir..."

"Hani şu tavşan suratlı herif mi?" diyecek oldum. Dedektif uzmanı kadın büyük bir telaşla bağırdı :

"Hayır efendim,ne münasebet, Hercule Poirot Belçikalı dedektif hani... Siz belki Nat Pinkerton'la karıştırıyorsunuz; şu müfettiş Bull ile çalışan... O da fena değildir."

İkinci bardak çayı yudumlarken Hercule Poirot 'nun bir serüvenini anlatmaya koyuldu Amerikalı kadın; sonucu kesdirmek aslâ mümkün değildi zira katil iyi yürekli aile doktoruydu. Sözünü kesip sordum :

"Macbeth'i okudunuz mu bari?"

"Okuma zorundaydım! Ondan başka okunacak bir şey yoktu yanımda..."

"Hiç olmazsa hoşunuza gitti mi? Merak ettim de.."

"Yok canım ne münasebet!" diye kesin cevap verdi soruma... "Hem biliyormusunuz Macbeth'in yaptığına inanmıyorum. Karısının bu işde parmağı olduğuna ise aslâ!.. Gerçi ilk bakışda ikisi de kuşku altındalar, ama en çok kuşku uyandıranlar aslında gerçek suçlular değillerdir."

"İyi ama.." dedim, "ben..."

"Fakat neden anlamak istemiyorsunuz?" diye lafımı ağzıma tıkadı "Eğer suçu kimin işlediği baştan belli olursa bu, kitabın değerini sıfıra indirir. Shakespeare böyle bir yanıltıya düşmiyecek kadar kurnaz elbette. İşi ilk bakışta göründüğü kadar basit tasarlamış olmasına imkân yok!" Pipomdan birkaç nefes çekip bir süre düşündüm, sonra sordum :

"Peki kimden kuşkulanıyorsunuz?" Makineli tüfek gibi cevap verdi :

"Macduff'dan!"

"Aman Allahım..."

Cinayet uzmanı Amerikalı kadın yeminler ederek : "Elbette o yaptı" diye direniyordu, "Hercule Poirot olsa kaatili çoktan yakalamıştı!"

Tekrar sormaktan kendimi alamadım :

"Peki nereden anladınız bunu?"

"Tabiî ilk bakışda değil. Önce Banquo'dan kuşkulanmıştım doğrusu. Ama o da öldürülünce ..Shakespeare olayı ustaca işlemiş, kaatil olduğu sanılan kişiyi kitabın ikinci kurbanı yapmak!.."

"Demeyin!"

"Elbette ya! Okuyucunun aralıksız gergin bir durumda tutulması gerekir bu gibi kitaplarda. Ben bile ikinci cinayetten sonra halâ katilin kim olduğunu kesdirememiştim."

"Fakat Malcolm ve Donalbain'e ne dersiniz? Kralın oğulları, Hatırladığıma göre birinci cinayetten sonra kaçarlar. Biraz kuşku uyandırıcı değil mi?"

Amerikalı kadın bana üstünlükle baktı : "Yazık ki, biraz fazla kuşku uyandırıcı!" Ve çok bilgiç bir biçimde sürdürdü : "Kaçan kişiler hiç bir zaman suçlu değildirler. Cinayet romanlarında bu böyledir, güvenebilirsiniz bana!"

"Canım bir Konyak istedi." deyip garsona işâret ettim.

Amerikalı kadın bana doğru eğildi, gözleri parlıyor, çay fincanı elinde titriyordu :

"Hatırlıyor musunuz, kim bulduydu Duncan'ın cesedini?"

Çok utanarak itiraf etmek zorundaydım ki, hatırlamıyordum.

"MacDuff bulur cesedi..." Etkisi artsın öyküsünün diye geniş zaman kullanmağa başlamıştı :

"Sonra merdivenlerden koşarak iner ve bağırır : Tanrının kutsadığı kilisede soyguncu kaatiller cinayet işledi, Şeytan şaheserini yarattı

vs. vs. bu tür tumturaklı laflar eder." Amerikalı kadın dizime bir muşta indirip ekledi :

"Bütün bu tumturaklı yakınmalar önceden hazırlanmış elbette, yoksa hazırlıksız biri bir ceset bulunca bu kadar esaslı laflar edebilir mi?" Gözleri pırıl pırıl yanıyordu keyifden.

"Ben..' demek istedim, derhal atıldı :

"Sizin tamamen hakkınız var... Tabiî ki böyle dokunaklı konuşamazdınız eğer önceden hazırlanmadıysanız. Normal ve suçsuz bir kimse ceset bulunca yalnız : Aman allahım, burada bir ceset var, diyebilir, o kadar!"

Gayet memnun koltuğuna yaslandı. Bir süre düşündüm :

"İyi ama üçüncü cinayete ne buyrulur? Bunun üzerine bilginler 300 yıldan beri kafa yoruyorlar."

"Elbette yorarlar, MacDuff hiç akıllarına gelmiyor da ondan" dedi cinayetci ve sürdürdü : "Ben eminim ki kaatil MacDuff'dı. İnsan kalkıp cinayeti sıradan iki serseriye işletemez, kaatilin seçkin bir kişi olması gerek."

Biraz düşündükten sonra tekrar dayatacak oldum :

"Peki ziyafet sahnesine ne diyorsunuz? Macbeth'in Banquo'nun ruhu belirince çektiği vicdan azabı..." Amerikalı kadın eğildi, yeniden dizimi dürtükledi : "Ruh falan değildi o! onun gözüne görüken gibi kuvvetli ve yakışıklı bir adam hayalet olamaz. Hem o kadar aydınlık ve misafir dolu salonda... Yok, aslında Macbeth birinin suçunu örtbas etmek istiyordu."

Merakla sordum :

"Kimin?"

"Lady Macbeth'in tabiî.. O karısı yaptı sanıyor ve suçu üzerine almak istiyordu. Karısı kuşku altında olan her koca böyle yapar.."

"Fakat uykuda gezme sahnesi ile bunu bağdaştırmaya olanak yok!" diye direttim. Kadın :

"Hiç de değil, bu aslında tümüyle aynı durum, yalnız kişiler değişik. Bu defa Lady Macbeth kocasını korumak ister. Aslında uyurgezer filan değildir o! Hatırlıyor musunuz kitapda Lady Macbeth elinde bir şamdanla gelir notunu?"

"Evet"

"Oysa uyurgezerler şamdan taşımazlar, zira onlar karanlıkta da bulurlar yollarını. Hiç bir uyurgezerin elinde mumla ortalıkta dolaştığını duydunuz mu?"

"Hayır!" diye itiraf ettim.

"Gördünüz mü? O da uykuda değildi, sadece Macbeth'i korumak için bu rolü oynuyordu."

"Galiba bir konyak daha içebilirim" dedim ve garsonu çağırdım. Gelen içkiyi bir dikişde boşalttım ve yerimden doğruldum :

"Bana öyle geliyor ki siz büyük ve tarihsel bir buluş yapmışsınız. Kitabı bu gecelik bana verebilir misiniz? Bir incelemek istiyorum... Galiba şimdiye kadar doğru dürüst okumamışım, ben bu yapıtı.." Kadıncağız :

"Bir dakika" dedi, "hemen alıp getireyim. Haklı olduğumu göreceksiniz!"

O akşam kitabı baştan sona kadar güzelce okudum ve ertesi sabah kahvaltıdan sonra Amerikalı'yı aramağa koyuldum. Golf oynuyordu. Arkadan yavaşca yaklaştım, kolunu yakaladım. Bir çığlık attı. Kulağına eğilip :

"Sizinle konuşabilir miyim, ama yalnız?.." diye fısıldadım. Esrarlı bir biçimde merakla sordu, bir fısıltı halinde : "Bir şey buldunuz mu?"

Büyük bir üstünlükle : "Tabiî" dedim, "kaatilin kim olduğunu!"

"MacDuff değildi mi demek istiyorsunuz?"

MacDuff bu olayda en az Macbeth ve karısı kadar suçsuz!"

Cebimden kitabı çıkarıp ikinci perdeden ikinci sahneyi açtım : "Bakın burada Lady Macbeth ne diyor : Ben ona hançeri hazırladım. Onu kendi bulsun. Eğer uyurken bu kadar babama benzemeseydi bu işi kendim bitirirdim! Anlıyorsunuz değil mi?"

Boş gözlerle yüzüme baktı ve "hayır!" dedi.

"İyi ama bu o kadar meydanda ki!" diye bağırdım: "Yıllardır bunu neden anlamamış olduğuma şaşıyorum şimdi. Eğer Duncan uykuda Lady Macbeth'in babasına bu kadar benziyorsa pekala onun babası olabilir."

"Aman allahım.." diye bir nefes koyverdi kadıncağız.

"Layd Macbeth'in babası kralı öldürdü.." diye sürdürdüm, "dışardan gelen ayak seslerini işitince de cesedi yatağın altına sokup yatağa kendi girdi" Amerikalı kadın karşı çıktı :

"Öyküde yalnız bir kez adı geçen katil duyulmuş şey değildir, olamaz!" "Hakkınız var" dedim ve ikinci perdenin bu defa dördüncü sahnesini açtım :

"Buraya bir bakın hele : Ross ihtiyar adamla birlikte girer, diyor. Gerçi ihtiyar adamın ismi yok ama ben eminim ki bu, kızını kraliçe yapmak istiyen ihtiyar babadan başkası değil.."

"Ama buna rağmen piyes boyunca ikinci derecede bir figüran olarak kalıyor." Neş'e ile karşı koydum :

"Eğer biraz daha dikkat ederseniz iş pek öyle değil, ihtiyar kılık değiştirip üç kader perisinden biri olur."

"Üç cadı demek istiyorsunuz..." Başımı salladım :

"Evet! Örneğin ihtiyarın şu sözlerine bir bakın : Geçen Salı bir doğanın havada mağrur süzüldüğünü, bir baykuşun ise onu kovalayıp boğduğunu gördüm! Hadi bakalım buna da bir diyeceğiniz varmı?

Amerikalı kadın istemiyerek bana hak verdi:

"Aynen üç cadılar gibi konuşuyor."

"Gördünüz mü?"

"Evet belki hakkınız var ama..."

Derhal sözünü kesip : "Haklı olduğuma eminim. Şimdi ne yapacağımı biliyor musunuz?"

"Hayır, ne?"

"Hamlet'i satın alıp tekrar okuyacağım ve

YAYIN DÜNYASI

vedat yazıcı

(Dost Mektuplar, Yaşar Nabi, Varlık Yayınevi, 196 sayfa, 8 lira)

Mektupların özel yaşamamızdaki önemli yerini hep biliriz. "Yakınımızda bulunmayan dostlarımızla haberleşmek, bir konudaki duygu ve isteğimizi yazmak" diye tanımlıyabiliriz özel mektubu. Bir de bunların sanatçılar arasında gidip gelen çeşitleri var. Yazınsallık taşıyan bu mektuplar aynı zamanda yazınımızın mektup türünü oluşturur. Genellikle bir sanatçının başka bir sanatçı arkadaşına yazdığı ya da kimi düşünülerini açıklamak amacıyla yazdığı mektuplar meydana getirir bu türü. Bu tür mektuplar sanatçının bilmediğimiz kimi yönlerini açık ettiği gibi gene bir dönemin yazınını aydınlatmaları yönünden ilginçtir. Özetlersek; sanatçı mektupları - yazın sanatı - yazanının yazınsal tutumunu yansıtması yönünden yazın tarihimize ışık tutucu bir görevi de üstlenirler. Bugünedeğin yazınsal mektupların kitap durumuna getirilenleri olmuştur. Örneğin, Ziya Gökalp'in Malta Mektupları, Cahit Sıtkı'nın Ziya'ya Mektuplar'ı vb.

Sanatçı dostlarının yolladığı mektupların yitip gitmesine içi elvermemiş Yaşar Nabi'nin. Bunlardan bir bölüğünü DOST MEKTUPLARI adı altında kitapta toplamış. Duygusal bir etkinin O'nu devinime geçirdiğinden söz eder kitabın girişinde Nabi. Nasıl bir seçme yaptığına gene önsözde şöyle değinir. "... Bu kitapta yazar arkadaşlarımdan almış olduğum yüzlerce mektuptan ancak şimdi artık aramızda yaşamayan dostlarımdan gelen bir demeti bulacaksınız." Kitapta mektubu yer alan dostlar şunlar: Abdülhak Şinasi Hisar, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Reşat Nuri Güntekin, Nahit Sırrı Örik, Nurullah Ataç, Ahmet Kutsi Tecer, Bekir Sıtkı Kunt, Sabahattin Ali, Sait Faik, İlhan Tarus, Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Kemal... Hemen hepsi Varlık'ta yazmış kişiler. Kimileri de Varlık Dergisi'nin yazınımıza armağanı. Bir okul, yazın okulu Varlık. Genellikle mektupların içeriği bir noktada birleşiyor: a) Varlık'a yazı gönderme... "...Kitap için dört beş küçük yahut da iki uzunca hikâye yollamamı istiyordunuz. Size dört hikâye yolluyorum." (O. Kemal'in 21.2.1951 tarihli mektubu, s. 193), b) Dergi çevresinde toplanan yazınsal sorunlar... "...Varlık'ın yalnız edebiyat alanında dolanmıyarak içtimai ve siyasi dış daireye doğru genişlemesi, daha da genişlemesi, bizi ancak sevindirir." (İlhan Tarus'un 2.8.1950 tarihli mektubundan)

Sabri Esat, Z. Osman Saba, Yedi Meşale ozanları. Doğalıkla Yaşar Nabi'nin de içinde bulunduğu bir şiir görüşünün sorunlarına eğilinecektir. Bu açıdan Sabri Esat'ın Dijon'dan Nabi'ye yolladıkları da Yedi Meşale şiir akımı'nın soluğunu daha bir duyuruyor." "... Zannediyorum ki Meşale bizim edebiyatta bir dönüm noktasıdır. Eğer bilhassa şiirde yeni bir irticaa şahit olmazsak başlı başına bir dönüm noktası olduğu daha vazıh olarak anlaşılacaktır." (Dijon, 20.11.1928) Öz ve biçimde ansal yaşamaya renk getiren "Meşale şiiri"ne S. Esat'ın mektubundan örnek okuyoruz: "Nasıl dokunulursa kulağıma bir tüyle/Camda bir sinek gibi - uzak bir gürültüyle/Geçiyor penceremin karşısında trenler... Duman yelken halinde açılınca damlarda,/ Suda halkalar gibi genişliyor camlarda/Sokakta konuşanlar/Evlerde ses verenler.

Kitabın içten havasında daha pekçok şey bulabilir okuyan. Bir başka ilginç yanda şu kitapta: Mektubu bulunan sanatçılara değgin özgün bilgilerin yer alması Yaşar Nabi' nin olgun kaleminden... Yaşam evrelerinden kesitler sunan DOST MEKTUPLAR'dan sonra diğerlerini de beklemeli Yaşar Nabi'den.

işin içyüzünü aydınlatmaya çalışacağım."

Kadının gözleri parladı:

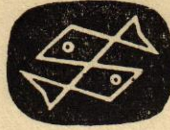
"Yani bu işi Hamlet'in yaptığına mı inanıyor sunuz?"

"Onun kaatil olmadığına yemin edebilirim."

"Peki, kimden kuşkulanıyorsunuz?"

Bir Sfenks tavrıyla gözlerinin taa içine baktım:

"Herkesden!" dedim ve geldiğim gibi sessizce yandaki çalılıkların arkasında kayboldum.

DOST YAYINLARI

ROMAN:

3. BABAMLA GEÇEN GÜNLER, Clarence Day 400
4. HASANGİLLER, Tarık Dursun K. 200
5. GORDİUM, Hikmet E. Bener 400
6. ÖLÜM GEMİSİ, B. Traven 1250
9. BOYNU BÜKÜK ÖLDÜLER, Yılmaz Güney 2000
10. KİRALIK ODA, Georges Simenon 300
11. SANIK, Alexander Weisberg 300
12. POLİS MÜFETTİŞİ KADAVRA, Georges Simenon 300
13. ZENCİLER BİRBİRİNE BENZEMEZ, Attilâ İlhan 400
14. AYAŞLI İLE KİRACILARI, Esendal 400
15. BELÂLI YER, Erskine Caldwell (Ciltli) 1000
16. NE EKERSEN, Mehmet Seyda 400
17. DÜNYA EVİ, Orhan Kemal 1000
18. KIZGIN TOPRAK, Jeorge Amado 600
19. DURU GÖL, İlhan Tarus 500
20. KORSAN ÇIKMAZI, Nezihe Meriç (Türk Dil Kurumu ödülü - 1962) 500
21. VAPUR DÜDÜKLERİ, Ayhan Hünalp 300
22. ÖLÜMLE SAKLAMBAÇ, Georges Simenon 400
23. ORMANDAKİ DELİ, Georges Simenon 400
24. SEVDALI BULUT, Nâzım Hikmet (Masallar) 400

HİKÂYE:

1. TEMİZ SEVGİLER, Esendal 1000
2. EV ONA YAKIŞTI, Esendal 1500
5. TEPEDEKİ EV, Umran Nazif 300
6. ŞU BABAMIN İŞLERİ, Carlos Bulosan 300
7. KARDEŞ PAYI, Orhan Kemal 300
8. TOPAL KOŞMA, Nezihe Meriç 400
9. SİHAMBA (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme), Suat Taşer 200
10. YAŞAMASIZ, Vüs'at O. Bener 400
11. BOZBULANIK, Nezihe Meriç (2. baskı) 400
12. PERŞEMBE YAĞMURLARI, Hazırlayan: Salim Şengil 200
13. HALLAÇ, Leylâ Erbil 250
14. MENEKŞELİ BİLİNÇ, Nezihe Meriç 300
15. SEVGİSİZLER, Nursen Karas 400
16. TANTE ROSA, Sevgi Sabuncu 500
17. KUTSAL ÇİLE, Bedii Demirseren 500

ŞİİRLER

1. AŞK ELÇİSİ, (Başlangıçtan Günümüze Kadar) (Antoloji) 1000
2. YENİ ŞİİRLER, Nazım Hikmet 1250
3. DÜNYA GÜZEL OLMALI, Mehmed Kemal 100
5. HARAÇMEZAT, Suat Taşer 100
6. ANZELHA, Halim Yağcıoğlu 100
7. YANIK SARI, Ahmet Köksal 100
8. CÜMBÜŞCÜBAŞI, Ercümend Uçarı 100
10. KÖROĞLU, İlhan Berk 200
11. HACIVATIN KARISI, Salâh Birsel 200
12. DAĞDA ATEŞ YAKANLAR, O. F. Toprak 200
14. HER BOYDAN (Dünya şiirinden seçmeler), Can Yücel 400

15. İKİ DAL, Celâl Vardar 200
16. MANİLERİMİZDEN Dr. İlhan Başgöz 200
17. DUVAR, Attilâ İlhan (2. baskı) 300
18. HOROZDAN KORKAN OĞLAN, Metin Eloğlu 200
19. MISIRKALYONİĞNE, İlhan Berk 250
20. RÜZGÂRLI SU, Selâhattin Batu 250
21. GÖZÜNÜ SEVDİĞİM, Oğuz Tansel 250
22. TÜTÜNLER ISLAK, Turgut Uyar (Yeditepe ödülü - 1963) 300
23. KİM KİME, Nâzan Güntürkün 250
24. TÜRKİYEM, Turgut Uyar 300
25. GÖLGELERİ KULLANMAK, Ahmet Oktay 250
26. KİŞİ, Cengiz Bektaş (özel baskı) 500
27. GENÇ ÖLMEK, Ergin Günçe 250
30. ŞEYH BEDREDDİN DESTANI, Nâzım Hikmet 400
31. DR. KALİGARİ'NİN DÖNÜŞÜ, Ahmet Oktay 300
32. GÜNEŞ KAVGASI, Tahsin SARAÇ 500
33. AKDENİZ, Cengiz Bektaş 500
34. BULGAR ŞİİRİ ANTOLOJİSİ, Özdemir İnce 750
35. ÖTME KEKLİK ÖLÜRÜM, Fikret Demirağ 500

NÂZIM HİKMET DİZİSİ :

1. BÜTÜN ESERLERİ, I. cilt, I. kitap 1000

TİYATRO:

4. BİR DÜNYA Kİ, Suat Taşer 100
5. VATANSEVERLER, Sidney Kigsley 200
7. DELİ DUMRUL, Suat Taşer (Destan) 250
8. IHLAMUR AĞACI, Vüs'at O Bener 250
9. YARIN CUMARTESİ, Güner Sümer 300
10. MODERN TİYATRO AKIMLARI, Özdemir Nutkı 1500
11. KAFKAS TEBEŞİR DAİRESİ, Bertolt Brecht 300
12. FERHAT İLE ŞİRİN, Nâzım Hikmet 400
13. ENAYİ, Nâzım Hikmet 400
14. İNEK, Nâzım Hikmet 400
15. KAFATASI, Nâzım Hikmet 400
16. UNUTULAN ADAM, Nâzım Hikmet 400
17. BİR ÖLÜ EVİ, Nâzım Hikmet 400
18. KOCAMANOF, Stefan L. Kostov 400
19. KIL PAYI, Edward Albee 500
20. SULAR AYDINLANIYORDU, Nezihe Meriç 500

GEZİ:

1. MOSKOVA MEKTUPLARI, Lydia Kirk 100
2. ABBAS YOLCU, Attilâ İlhan 400
3. HA BU DİYAR, Fikret Otyam 200
4. GİDE GİDE, Fikret Otyam 250
5. UY BA BO, Fikret Otyam 300
6. BİR AVUÇ TOPRAK İÇİN, İbrahim Kuyumcu 300
7. YEŞİL KENT, Mustafa Şanlı 400

DENEME - FIKRA:

1. SÖZ ARASINDA, Ataç 100
2. DEVEKUŞUNA MEKTUPLAR, Haldun Taner 300
3. ECCE HOMO, Frierich Nietzsche 750

(31. sayfada)

ayın kitapları

En çok 10 kelime ile künye ● bir kitap ve 5 lira ● posta pulu gönderilir.

TURK DIL KURUMU YAYINLARI

- İNGİLİZCE - TÜRKÇE SÖZLÜK, Fahir İz, 417 s., 40 lira.
- FRANSIZCA - TÜRKÇE SÖZLÜK, Dr. Mehmet Ali Ağakay, 632 s., 40 lira.
- TÜRKÇE SÖZLÜK, Dr. Mehmet Ali Ağakay, 832 s., 40 lira.
- Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü : I. ATASÖZLERİ SÖZLÜĞÜ, Ömer Asım Aksoy, 392 s., 25 lira.
- BÖLGE AĞIZLARINDA ATASÖZLERİ ve DEYİMLER (2. kitap), 175 s., 10 lira.
- ALMAN ve MACAR DİLLERİNDE ÖZLEŞME, 41 s., 3 lira.
- 1961 ANAYASASININ DİLİ, Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, 32 s., 3 lira.
- DİLBİLGİSİ SORUNLARI II., 375 s. 10 lira.
- BATI DİLLERİ SÖZCÜKLERİNE KARŞILIKLAR KILAVUZU, hazırlayan : Kemal Demiray, 71 s., 5 lira.
- TÜRK DİL KURUMUNUN 40 YILI, 186 s., 10 lira.
- TÜRK DİL KURUMU KOL ÇALIŞMALARI (1932 - 1972), 97 s., 5 lira.
- TÜRKÇENİN SÖZDİZİMİ, Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, 223 s., 10 lira.
- HALK ÖNDERİ ATATÜRK, Ceyhun Atuf Kansu, 92 s., 5 lira.
- METALBİLİM İŞLEM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, Dr. Erdoğan Tekin, 312 s., 15 lira.
- EFSANELER (Anadolu efsaneleri), Ali Püsküllüoğlu, 77 s., 5 lira.
- GÜNCE, Nurullah Ataç, I. cilt 489 s., 20 lira; II. cilt 314 s., 15 lira.
- MARAŞ'ın ve ÖKKEŞ'in Destanı, Gülten Akın Cankoçak, 54 s., 4 lira.
- TÜRK DİLİ DİZİN I., Ahmet Bayaz, 182 s., 10 lira.
- TARAMA SÖZLÜĞÜ V (O-T), 900 s., 50 lira.
- YAPIT HAKLARI TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, Muzaffer Uyguner, 76 s., 4 lira.

(dost : 12)

(30. sayfadan)

EĞİTİM :

1. T. C. MİLLİ EĞİTİM VE ATATÜRK, Prof. Dr. İ. Başgöz - H. E. Wilson 1000

BİYOGRAFİ :

1. LYNDON B. JOHNSON ve A. B. D. CUMHURBAŞKANLIĞI, Prof Dr. Akdes Nimet Kurat 500

BALE :

1. GÖNLÜ YÜCE TÜRK, Metin And 500

MİMARLIK :

1. İNSANA DÖNÜŞ - FL. WRIGHT, Şevki Vanlı 1000
2. MİMARLIKTA ELEŞTİRİ, Cengiz Bektaş (Türk Dil Kurumu ödülü - 1968) 500

RESİM :

1. FRANSIZ RESMİNDE İZLENİMCİLİK, Salâh Birsel 1000

BİLİMSEL :

1. ANAYASA, (Fihristli) 250
2. İŞ KANUNU, İzzet Yenisan (Açıklamalı) 1000

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

1. ALTI KARDEŞLER, Oğuz Tansel 200
2. CİMRİ İLE CÖMERT, İlhan Dumanoğlu 200
3. TALİH KUŞU, Tezel Amca 200
4. KAHKAHA SULTAN, Mümtaz Zeki Taşkın 200
5. ÖKSÜZOĞLAN, İlhan Dumanoğlu 200
6. NALINCI PADİŞAH, İlhan Dumanoğlu 200
7. ALTIN TOP, İlhan Dumanoğlu 200

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ - HİKÂYE DİZİSİ :

1. KÜÇÜK İSPANYOL KIZI MARİA 200
2. ARAP APDÜL KARDEŞ 200
3. ÇİNG LİNG İLE TİNG LİNG 200
4. MEKSİKALI KARDEŞLER 200

Sevgi Dolayları Dizisinden 20 üçlük

Seversem — sevdiğim için
yaşarsam — sevdiğim için
ölürsem — sevdiğim çağım için

O

dön her köşeyi görürsün
bir köpek dönünce her köşeyi
köşeler ve köpekler pusuda

O

açsa insan bilinçsiz olduğu için
bilinçsiz — aç olduğu için
denklemimiz iki bilinmeyenli

O

biter bir iç usun tükenmez tohumu doğada
yansırken dışa iç us
içle dışın çelişkisi yansıdı insana

O

kin sevi sevecen ve kıyacı
barışçı ve savaşçı özgürlük tutsaklık
bir yumak çelişki insan

O

en çok ottur kendini yineleyen
en az insan
bu yüzden göze en çok batar onun
değişmezliği

O

belirgin çizgilerden korkan puslu havayı
kurttan korkan
köpeği sever

O

en taşkın en tutkun seveceğim
inadına
en katı en kör zamanlarda

O

(ahmed inam'a)
matematik kuramı mı yoksa doğa yasası mı
demiş gauss
doğa yasası mı mantık örgüm mü demiş
yüz yıl sonra heisenberg
doğa yasası kalır kuramlarım değişir demiş
gauss ile heisenberg

O

korkunun en büyük olduğu yerde
korkarlar gene yalnızca
hep korkuya inanmışlar

O

ve susmak altın olmadı hiçbir zaman
sözün
bir anlamı oldukça

O

baskı en geniş etkisini
gene suskunun gölgesinde serinleyene
gösterdi

O

ister gülersin ister ağlar
baktıkça dünyana
değilsin bu dünyadan ne güler ne ağlarsan

O

tanrı yanılsamasıysa insan
yanılsama - tanrısı insanın
yol gösterir en koyu karanlıkta

O

yolun çıkmazı yoktur çalışan insana
yarım kaldığı yerden
açılır yarım kalan yol

O

varsan
başkaları var diye
beynine bir evren yansıyor diye

O

koparıyor uzağa duygum seni
düş bir engel atlayınca
yakınım düşüncemle sana

O

salt doğru salt yanlıştır
bugün doğru yarın yanlıştır
en doğru - bilince koşan ustur

O

benim gördüğüm gibi evreni
göremez biri daha
insanın ve doğanın çokluğu burda

O

söz kıvıl kıvıl söz dizimi şiir
yakıtı beynin uzun koşuda
beyin yoksunudur korkar şiirden

yüksel pazarkaya